

NARVA TÄISKASVANUTE KOOLI ÕPPEKAVA 2023

Kehtestatud 31.08.2023. direktori käskirjaga nr 1.1-6/27

NARVA TÄISKASVANUTE KOOL

NARVA 2023

SISUKORD	
ÜLDSÄTTED.....	3
KOOLI ÕPPEKAVA ÜLDOSA.....	5
1. KOOLI VÄÄRTUSED JA ERIPÄRA	5
2. KOOLI ÕPPE- JA KASVATUS EESMÄRGID	5
3. PÄDEVUSTE KUJUNDAMINE	7
4. ÕPPEKORRALDUS, SH ÕPPE KORRALDAMISE VIISID.....	31
5. LÄBIVATE TEEMADE RAKENDAMINE PÕHIKOO LIS JA GÜMNAASIUMIS	377
6. LÕIMINGU RAKENDAMINE PÕHIKOO LIS JA GÜMNAASIUMIS	477
7. III KOOLI ASTME LOOVTÖÖ TEMAATIKA VALIKU, JUHENDAMISE, TÖÖ KOOSTAMISE JA HINDAMISE KORD	488
8. HINDAMISE KORRALDUS PÕHIKOO LIS JA GÜMNAASIUMIS	500
9. ÕPILASE JÄRGMISSE KLASSI ÜLEVIIMISE, TÄIENDA VALE ÕPPETÖÖLE VÕI KLASSIKURSUST KORDAMA JÄTMISE OTSUSTAMINE.....	544
10. ÕPILASTE JUHENDAMISE JA HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTEGA ÕPILASTE ÕPPEKORRALDUSE PÕHIMÕTTED, TUGITEENUSTE RAKENDAMISE KORD.....	544
11. PÕHIKOO LI JA GÜMNAASIUMI LÕPETAMISE KORRALDUS	555
12. KARJÄÄRIÕPPE, SH KARJÄÄRIINFO JA NÕUSTAMISE KORRALDAMINE	566
13. ÕPILASTE TEAVITAMISE JA NÕUSTAMISE KORRALDUS PÕHIKOO LIS JA GÜMNAASIUMIS	577
14. ÕPETAJATE KOOSTÖÖ JA TÖÖ PLANEERIMISE PÕHIMÕTTED	577
15. ÕPETAJA TÖÖKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED PÕHIKOO LIS JA GÜMNAASIUMIS	577
16. KOOLI ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	588
17. ERIOLUKORRA ST TINGITUD ERISUSED HINDAMISEL, LOOVTÖÖ SOORITAMISEL JA PÕHIKOO LI LÕPETAMISEL	588
18. ERIOLUKORRA ST TINGITUD ERISUSED HINDAMISEL, ÕPILASUURIMUSE, PRAKTI LISE TÖÖ JA KOOLIEKSAMI SOORITAMISEL NING GÜMNAASIUMI LÕPETAMISEL	599
RAKENDUSSÄTTED	599

Muudatused o n kooskõlastatud:

Õppenõukoguga 30.08.2023 (protokoll nr 1.1-7/13)

Hoolekoguga 28.08.2023 (protokoll 2022/23 nr 3)

NARVA TÄISKASVANUTE KOOLI ÕPPEKAVA

ÜLDSÄTTED

1. Narva Täiskasvanute Kooli (edaspidi „Kooli“) õppekava on kehtestatud „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse“ § 17 lg 2 alusel ühe tervikdokumendina põhikoolile ja gümnaasiumile ning koosneb järgmistest osadest:
 - 1) õppekava üldosast, milles on vajadusel eristatud eraldi põhikool ja gümnaasium;
 - 2) põhikooli ainevaldkondade õppeainete ainekavadest, milles on esitatud õppeainete õpitulemused ja õppesisu kirjeldused klassiti;
 - 3) kohustuslike kursuste ja valikkursuste kavadest gümnaasiumis, mis on esitatud ainevaldkondade kaupa ja valikõppeainete kavadest.
2. Kooli õppekava on koolis õpingute (õppe- ja kasvatustegevuse) alusdokument, mis on koostatud riiklike õppekavade alusel tulenevalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse“ §17 lõikest 1, Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 2 „Põhikooli riikliku õppekava“ §24 lõikest 1 ja Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. määruse nr 2 „Gümnaasiumi riikliku õppekava“ §19 lõikest 1, milles tuuakse eelkõige välja kooli eripärast tulenevad valikud riiklike õppekavade raames ning milles kirjeldatakse õppe rõhuasetused ja tegevused õppekava täitmiseks.
3. Kooli õppekava on väljundipõhine õppekava, milles kõrgeim õpiväljund on omandatud üldpädevused, s.o. suutlikkus asjatundlikult, loovalt, ettevõtlikult ja paindlikult toimida teatud tegevusalal või –valdkonnas, perekonnas, tööl, avalikus elus kultuurikandjana. Üldpädevused on kirjeldatud põhikoolile Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riikliku õppekava“ §4 lõikes 4 ning gümnaasiumile Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 2 „Gümnaasiumi riikliku õppekava“ §4 lõikes 3. Üldpädevused on valdkonna- ja aineülesed ja nende kujunemise tagamine õpilastel on kõigi koolis tegutsevate isikute ühine eesmärk.
4. Õppeprotsessi kirjeldamine toimub õpetaja töökava tasandil. Õppeprotsessi kirjeldamisel järgivad õpetajad konstruktiivse sidususe põhimõtet, mille kohaselt kavandatud õpitulemused, õppemetoodika ja sisuteemad sobituvad omavahel ning lähtuvad õpilaste võimetest.
5. Väljundipõhises õppes on rõhuasetus õpilaste poolt õppimise kaudu õppeprotsessi lõpuks omandatavate õpitulemuste/pädevuste omandamisel ja nende hindamisel. Õpilastel lastakse demonstreerida õpitulemuste/pädevuste omandatust võimalikult erinevates olukordades tulenevalt õpitulemuste väljundist ja antakse soorituste kohta tagasisidet, tuues välja õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi ning andes soovitusi edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpitulemuste/pädevuste omandamist. Kooli õppekavas esitatud õppesisule pühendatakse arvestatav hulk aega, lähenedes õppesisule mitmekesiselt nii, et õpilased õpivad õpitut kasutama erinevates situatsioonides.
6. Väljundipõhise õppe õpikäsitus vastab konstruktivistlikule arusaamisele õppimisest kui elukestvast protsessist, mille alusel õpetamine on õpilase vaimse, sotsiaalse ja füüsilise õpikeskkonna organiseerimine nii, et õpilane saavutab õppekavas kavandatud õpitulemused/pädevused.

7. Kooli õppekava terviktekst sisaldab kooli õppekava ja ainekavasid. Ainekavad on koondatud ainevaldkonniti ja esitatud klassiti.
8. Kooli õppekava üldosas esitatakse:
- üldsätted;
 - kooli eripära, väärtused ning kooli õppe- ja kasvatuseesmärgid;
 - õppekorraldus;
 - üldpädevuste kujundamiseks ja õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused;
 - loovtöö korraldamise põhimõtted ja temaatilised rõhuasetused III kooliastmes;
 - õpilaste arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korraldus;
 - hindamise ja gümnaasiumi lõpetamise korraldus;
 - õpilaste teavitamise ja nõustamise korraldus;
 - karjääriõppe, karjääriinfo ja nõustamise korraldus;
 - hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted, tugiteenuste rakendamise kord;
 - õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted;
 - õpetaja töökava koostamise põhimõtted põhikoolis ja gümnaasiumis;
 - kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord;
 - eriolukorrast tingitud erisused hindamisel, loovtöö sooritamisel ja põhikooli lõpetamisel;
 - eriolukorrast tingitud erisused hindamisel, õpilasuurimuse, praktilise töö ja koolieksami sooritamisel ning gümnaasiumi lõpetamisel.

Kooli õppekava koostamise ja arendamise demokraatliku korralduse eest vastutab koolidirektor.

KOOLI ÕPPEKAVA ÜLDOSA

1. KOOLI VÄÄRTUSED JA ERIPÄRA

Väärtused

Kõik koolitöötajad lähtuvad oma tegevuses „Põhikooli riikliku õppekava“ §2 lõikes 3 ja „Gümnaasiumi riikliku õppekava“ §2 lõikes 3 sätestatud üldinimlikest ja ühiskondlikest alusväärtustest, milleks on ausus, hoolivus, aukartus elu vastu, õiglus, inimväärikus, lugupidamine enda ja teiste vastu, vabadus, demokraatia, austus kultuuri vastu, patriotism, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, keskkonna jätkusuutlikkus, õiguspõhisus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus.

Eripära

Kooli eripära väljendub avatud õpikeskkonnaga kooliks olemises, kus edendatakse innovatsiooni ja innovaatilisi õppemeetodeid, mis on suunatud õpilaste motivatsiooni ja tulemuslikkuse suurendamisele.

2. KOOLI ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID

- *Lõpetades kooli on õpilane omandanud üld-, kooliastme- ja ainevaldkonnapädevused*

Õppe- ja kasvatus aineüleseks eesmärgiks on „Põhikooli riiklikus õppekavas“ § 4 lõikes 4 ja „Gümnaasiumi riiklikus õppekavas“ § 4 lõikes 3 esitatud kaheksa üldpädevuse, „Põhikooli riiklikus õppekavas“ § 11 ja „Gümnaasiumi riiklikus õppekavas“ § 5 kooliastmeti kirjeldatud pädevuste ning „Põhikooli riikliku õppekava“ ja „Gümnaasiumi riikliku õppekava“ ainekavades esitatud valdkonnapädevuste kujunemine, arvestades Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. asoovituses, „Võtmepädevuste kohta elukestvas õppes“, sätestatut.

- *Lõpetades kooli on õpilane saavutanud riiklikes õppekavades esitatud õpitulemused*

Põhikooli lõpetamisel saavutatavad õpitulemused on kooskõlas kvalifikatsiooniraamistiku 2. tasemel kirjeldatud üldnõuetega: õpilasel, kes lõpetab põhikooli, on teadmised ainevaldkonnaalaste faktide kohta, põhilised kognitiivsed ja praktilised oskused vastava teabe kasutamiseks, et täita ülesandeid ja lahendada tavalisi probleeme, kasutades lihtsaid reegleid ja töövahendeid ning suuta iseseisvalt õppida ja juhendamisel töötada

Gümnaasiumi lõpetamisel saavutatavad õpitulemused on kooskõlas kvalifikatsiooniraamistiku 4. tasemel kirjeldatud üldnõuetega: õpilasel, kes lõpetab gümnaasiumi, on ainevaldkonna- ja õppesuunaalased laiaulatuslikud faktilised ja teoreetilised teadmised. Samuti kognitiivsed ja praktilised oskused konkreetsetele probleemidele lahenduse leidmiseks ning suutlikkus juhtida ise oma õppimist vastavalt juhtnööridele olukordades, mida saab tavaliselt ette näha, kuid mis võivad muutuda, juhendada kaaslaste tavatööd, võtta mõningane vastutus õppimise hindamise ja edendamise eest.

- *Kool toetab iga õpilase individuaalset arengut*

Kool aitab kaasa põhikooli õpilaste kasvamisele loovateks, mitmekülgeteks isiksusteks, kes suudavad ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides: perekonnas, tööl ja avalikus elus. Gümnaasiumi õpilastele on loodud tingimused, et õpilased omandaksid teadmised, oskused ja väärtushoiakud, mis võimaldavad jätkata tõrgeteta õpiteed kõrgkoolis või gümnaasiumijärgses kutseõppes.

Põhikooli õpilasele on tagatud eakohane tunnetuslik, kõlbeline, füüsiline ja sotsiaalne areng ning tervikliku maailmapildi kujunemine. Gümnaasiumi õpilasele on tagatud tingimused, mis võimaldavad neil leida endale huvi- ja võimetekohase tegevusvaldkonna, millega siduda enda

edasine haridustee.

Koolis on loodud põhikooli õpilasele eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja arendav õppekeskkond, mis toetab tema õpihimu ja õpioskuste, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemisvõime, teadmiste ja tahteliste omaduste arengut, loovat eneseväljendust ning sotsiaalse ja kultuurilise identiteedi kujunemist. Gümnaasiumiõpilased valmistatakse ette toimimiseks loova, mitmekülgse, sotsiaalselt küpse, usaldusväärse ning oma eesmärged teadvustava ja saavutada oskava isiksusena erinevates eluvaldkondades: partnerina isiklikus elus, oma kultuuri kandja ja edendajana, tööturul erinevates ametites ja rollides ning oma ühiskonna ja looduskeskkonna jätkusuutlikkuse eest vastutava kodanikuna.

Põhikooli õpilasel, kes on läbinud kooli õppekava, on kujunenud põhilised väärtushoiakud ning õpilane mõistab oma tegude aluseks olevaid väärtushinnanguid ja tunneb vastutust tegude tagajärgede eest. On loodud alus enese määratlemisele eneseteadliku isiksusena, perekonna, rahvuse ja ühiskonna liikmena, kes suhtub sallivalt ja avatult maailma ja inimeste mitmekesisusse. Põhikooli õpilased on jõudnud selgusele oma huvides, kalduvustes ja võimetes ning omavad valmisolekut õpingute jätkamiseks järgneval haridustasemel ja elukestvaks õppeks. Põhikooli lõpetanud noorukil on arusaam oma tulevastest rollidest perekonnas, tööelus, ühiskonnas ja riigis.

Gümnaasiumi õpilane, kes on läbinud kooli õppekava, on iseseisev, tal on kujunenud oma maailmapilt ning valmisolek elus toime tulla. Õpilasel on kujunenud adekvaatne enesehinnang, iseseisva õppimise ja koostööoskus, ta on tuttav edasise haridustee võimalustega ning on teadlik enda võimekusest. Õpilasel on välja kujunenud kodanikuoskused-aktiivsus ja vastutustunne.

Õpetuses ja kasvatuses pööratakse erilist tähelepanu eesti keele õppele, kuna tulenevalt „Põhikooli riikliku õppekava” §3 lõikest 7 ja „Gümnaasiumi riikliku õppekava” §3 lõikest 5 seisab Eesti kool eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise ja arengu eest.

3. PÄDEVUSTE KUJUNDAMINE

3.1 Kooli III kooliastmes ja gümnaasiumiastmes taotletavad üld- ja valdkonnapädevused

PÕHIKOOL	
KULTUURI- JA VÄÄRTUSPÄDEVUS	
suutlikkus hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajudaja väärtustada oma seotust teiste inimestega, loodusega, oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdisaegse kultuuri sündmustega, väärtustada loovust ja kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist jalooduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid	
Teadmise tasand	Teab, et keel on rahvuskultuuri kandja ning, et keeleoskus on inimese identiteeditähtis osa.
	Tunneb õpitavaid keeli kõnelevate maade kultuure.
	Teab eri maade ja ajastute matemaatikute töid.
	Omab tervikülevaadet looduskeskkonnas valitsevatest seostest ja vastasmõjudest ning inimtegevuse mõjust keskkonnale.
	Mõistab humanismi, demokraatia ja jätkusuutlikku arengu põhiväärtusi.
	Omab kultuuriteadmisi.
	Mõistab ühisel kultuuripärandil põhinevat kultuuriruumi identiteedi osana.
Oskusetasand	Suhtub teadlikult kriitiliselt teabeallikatesse, sh meediasse.
	Mõistab ja aktsepteerib erinevaid väärtussüsteeme, mis lähtuvad kultuurilisest pärandist.
	Tunnetab loogiliste mõttekäikude elegantsi ning õpitavate geomeetriliste kujunditeilu ja seost arhitektuuri ning loodusega.
	On püsiv, sihikindel ja täpne.
	Juhindub oma tegutsemises humanismi, demokraatia ja jätkusuutlikku arengupõhiväärtustest.
	Põhjustab oma valikuid.
	Seisab vastu keskkonnaste normide rikkumisele.
Suhtumise tasand	Hindab erinevaid ideid, seisukohti ja probleemilahendusi.
	Loetavate ilukirjandus- ja ainetekstide alusel on kujunenud kõlbelised ja esteetilisemotsionaalsed väärtused ning kultuuriväärtused.
	Väärtustab funktsionaalset kirjaoskust.
	Suhtub sallivalt erinevate võimetega õpilastesse.
	On kujunenud positiivne hoiak kõige elava ja ümbritseva suhtes, huvi loodusteadustekui uusi teadmisi ja lahendusi pakkuva kultuurinähtuse vastu.
	Teadvustab loodusliku mitmekesisuse tähtsust ning selle kaitse vajadust.
	Väärtustab jätkusuutlikku ja vastutustundlikku eluviisi.
	Suhtub lugupidavalt erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse.
	Mõistab väärtussüsteeme ning elab kooskõlas mõtete, sõnade ja tunnetega.
	On suutlik enda heaolu kõrval teistega arvestama.
	On kujunenud eetilised ja esteetilised väärtushoiakud kunstiteoste jakunstisündmuste analüüsimise kaudu.
	Teadvustab kunste eneseväljenduse vahendina.
	Austab autorsust.

G Ü M N A A S I U M	
KULTUURI- JA VÄÄRTUSPÄDEVUS	
suutlikkus hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalnormide ja eetika seisukohast; tajuda, analüüsida ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, loodusega, oma ja teiste maade ningrahvaste kultuuripärandiga ja nüüdisaegse kultuuri sündmustega, väärtustada kunsti ja loomingut ning kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid ja arvestada nendegaotsuste langetamisel; olla salliv ja koostööaldis ning panustada ühiste eesmärkide saavutamisse.	
Teadmise tasand	Teab üldinimlikke kõlbelisi väärtusi, ajajärgu sotsiaalseid väärtusi ja ka kultuuriväärtusitānu kirjandusteoste lugemisele ja analüüsimisele.
	Tunneb õpitavaid keeli kõnelevate maade kultuure.
	Mõistab humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtusi.
	Mõistab väärtussüsteeme.
	Tunneb omakultuuri, Euroopa ja maailma kultuuripärandit ning selle seoseid nüüdiskultuuriga.
	Mõistab kultuuri jätkusuutlikkust.
Oskuse tasand	On kujunenud suhtlusoskus.
	Suhtub teadlikult kriitiliselt teabeallikatesse, sh meediasse.
	Tunnetab loogiliste mõttekäikude elegantsi ning märkab geomeetriliste kujunditeharmooniat arhitektuuris ja looduses.
	On püsiv, objektiivne, täpne ja töökas.
	On huvi loodusteaduste vastu.
	Põhjendab oma valikuid.
	Arvestab enda heaolu kõrval ka teistega.
Suhtumise tasand	Seisab vastu kesksete normide rikkumisele.
	Väärtustab funktsionaalset kirjaoskust, õigekeelsust ja sobivate keelevahendite valikutsuulises ja kirjalikus suhtluses teiste inimestega.
	Väärtustab ja märkab keelekasutuse esteetilist külge erinevate stiilide esitlemisel jakirjandusteose kujundliku keele analüüsimisel.
	On kujunenud kõlbelised väärtused, sotsiaalsed hoiakud ning tõekspidamised.
	Suhtub kirjandusse kui kunstiloomingusse ja kirjanikku kui loojasse.
	Omab kultuuriidentiteeti ja on lugupidava suhtumisega oma ning teiste rahvaste kirjandusseja kultuuri laiemalt.
	Mõistab ja aktsepteerib erinevaid väärtussüsteeme, mis lähtuvad kultuurilisest eripärast.
	On tuttav erinevate maade ja ajastute matemaatikute saavutustega ning seeläbi tajubkultuuride seotust.
	Suhtub teadusesse kui inimtegevuse tähtsasse valdkonda.
	On säästliku hoiakuga keskkonna, sh kõige elava suhtes.
	Väärtustab jätkusuutlikku, vastandlikku ning tervislikku eluviisi.
	Juhindub oma tegutsemises humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengupõhiväärtustest.
	Suhtub lugupidavalt erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse.

	Elab mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas.
P Õ H I K O O L	
S O T S I A A L N E J A K O D A N I K U P Ä D E V U S	
suutlikkus ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja norme; austada erinevate keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvuste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel.	
Teadmise tasand	On avara maailmapildiga ja omab ettekujutust inimsuhetest. Teab õpitavat keelt kõnelevate maade kultuuritausta ja sellest tulenevaid käitumisreegleid ning ühiskonnas kehtivaid tavasid. Teadvustab kohalikke ja globaalseid keskkonnaprobleeme. On teadvustanud inimese kui kujundaja ja kasutaja mõju nii looduses kui ka inimeste loodud ruumilistes ja virtuaalsetes keskkondades.
Oskuse tasand	Suhtleb suuliselt ja kirjalikult. Arvestab suhtluspartneriga. Valib sobiva käitumisviisi. Esitab oma sisukohti ja põhjendab neid. Arenenud on koostööoskused. Oskab hinnata inimtegevuse mõju looduskeskkonnale. Oskus leida kohalikele ja globaalsetele keskkonnaprobleemidele lahendusi. Lahendab dilemmaprobleeme, kus otsuseid langetades tuleb lisaks loodusteaduslikele seisukohtadele arvestada inimühiskonnaga seotud aspekte – seadusandlikke, majanduslikke ning eetilisi-moraalseid seisukohti. On koostöövalmidus. Kaitseb oma seisukohti. Peab lugu teiste arvamusest. Tegutseb juhtides teadlikult ja jätkusuutlikult nii looduses kui ka inimeste loodud ruumilistes ja virtuaalsetes keskkondades.
Suhtumise tasand	On vastutustundlik ühiskonna ja kaaskodanike ees. Väärtustab üksteise toetamist. On kujunenud kultuuriline ühtsustunne.

G Ü M N A A S I U M**S O T S I A A L N E J A K O D A N I K U P Ä D E V U S**

suutlikkus ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid; austada erinevate keskkondade, sh suhtluskeskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, inimõigusi, religioonide ja rahvuste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel, suutlikkus mõisteglobaalprobleeme, võtta kaasvastutus nende lahendamise eest; väärtustada ja järgida jätkusuutliku arengu põhimõtteid; tunnetada end dialoogivõimelise õhiskonnaliikmena Eesti, Euroopa ja kogu maailma kontekstis.

Teadmise tasand	Teab õpitavat võõrkeelt kõnelevate maade kultuuritausta ja sellest tulenevaid käitumisreegleid ning ühiskonnas kehtivaid tavasid.
Oskusetasand	Loeb eri ajastuid ja ühiskonnaelu kajastavaid teoseid ning tõlgendab neis käsitletud probleeme ja väärtussuhtumisi, seostades neid nüüdisajaga.
	Tuleb toime erinevates igapäevastes suhtlussituatsioonides.
	Osaleb aktiivselt õpitava keelega seotud kultuuriprogrammides.
	On kujunenud koostööoskus.
	Oskab lahendada dilemmasid ja teha sotsiaalteaduslikke otsuseid, arvestades lisaks loodusteaduslikele seisukohtadele ka inimühiskonnaga seotud aspekte – seadusandlikke, majanduslikke ning eetilisi-moraalseid seisukohti.
	Väljendab oma tundeid ja seisukohti kunsti kaudu.
	Arvestab kaaslaste ideid.
	Oskab kaaslastega koos töötada.
Suhtumise tasand	Oma vastutustunnet ühiskonna ja kaaskodanike ees.
	Arvestab teiste endast erinevate võimetega inimestega.
	On valmis olek kaaslaste ideid ühises tegevuses edasi arendada ja ellu viia ning probleemidele lahendusi leida.
	On salliv erinevate arvamuste suhtes, ideed ja loominguliste lahenduste mitmekesisusesuhtes.

PÕHIKOO L	
E N E S E M Ä Ä R A T L U S P Ä D E V U S	
suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada suhtlemisprobleeme	
Oskuse tasand	Teadmise tasand
	Mõistab ennast.
	Hindab oma tugevaid ja nõrku külgi.
	Omab teadmist oma anatoomiast, füsioloogiast ja tervislikest eluviisidest.
	Teab individuaalset energia- ja toitumisvajadust, tervisliku treeningu individualiseeritust, haigestumistega seotud riske ning tervislike eluviiside erinevaid aspekte.
	Tunneb oma huve ja võimeid ning omab positiivset enesehinnangut.
	Arutab eakohaseid probleeme, väljendab enda seisukoha ja otsib lahendusi, shloovtöodes.
	Osaleb projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.
	Töötab iseseisvalt.
	Hindab ja arendab oma võimeid.
	Suudab mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi ning arendada positiivset suhtumist endasse ja teistesse.
	Suudab järgida tervislikke eluviise.
	Suudab lahendada tõhusalt ja turvaliselt iseendaga, oma vaimse, füüsilise, emotsionaalsening sotsiaalse tervisega seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme.
	Suhtumistasand
	On kujunenud rahvuslik, kultuuriline ja riiklik enesemääratlus.
	On kujunenud personaalne, sotsiaalne ja kultuuriline identiteet.
	On integreerunud noorte nüüdisühiskonda ja väljendab oma identiteeti loomingus.

G Ü M N A A S I U M	
E N E S E M Ä Ä R A T L U S P Ä D E V U S	
suutlikkus mõista ja hinnata adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi; arvestada oma võimeid ja võimalusi; analüüsida oma käitumisterinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid probleeme; käituda inimsuhetes sõltumatult; hankida teavet edasiõppimise ja tööleidmise võimaluste kohta; kavandada oma karjääri.	
Teadmise tasand	On jõudnud iseenda sügavama mõistmiseni.
	Omab teadmist oma anatoomiast, füsioloogiast ja tervislikest eluviisidest, sh viirushaiguste probleeme.
	Teab individuaalset energia- ja toitumisvajadust ning teadmatusest ja väärinterpretatsioonist tekkivaid ohte.
Oskuse tasand	Hindab oma tugevaid ja nõrku külgi.
	Hindab ja arendab oma võimeid.
	On kujunenud eneseanalüüsivõime.
	Lahendab iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid ning inimsuhetestekkivaid probleeme.
	Analüüsib ennast ja võtab enda kohta tagasisidet.
	Väljendab end kunstivahendite kaudu.
	Omab eeldusi tegelemaks elukestavalt kunstiga.
Suhtumise tasand	On kujunenud rahvuslik, kultuuriline ja riiklik enesemääratlus.
	On kujunenud personaalne, sotsiaalne ja kultuuriline identiteet.

PÕHIKOOL	
ÕPIPÄDEVUS	
suutlikkus organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpituga; analüüsida omateadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasise õppimise vajadusi.	
Teadmise tasand	Tunneb õpitut sügavuti ja saab kõigest aru.
Oskuse tasand	On arenenud kuulamis- ja lugemisoskus.
	Mõistab eri liiki tekste.
	Eristab fakte ja arvamusi.
	Hangib eri allikatest teavet ja kasutab seda kriitiliselt.
	Koostab eri liiki tekste.
	Kujundab ja sõnastab oma arvamust.
	Teeb eneserefleksiooni.
	Analüüsib õpitud teadmisi ja oskusi.
	Analüüsib, otsib ratsionaalseid võtteid ja hindab kriitiliselt tulemusi.
	Üldistab ja kasutab analoogiat (kannab õpitud teadmisi üle sobivasse konteksti).
	Leiab loodusteaduslikku infot, sõnastab probleeme ja uurimisküsimusi, planeerib ja teebkatseid või vaatlusi ning teeb kokkuvõtteid.
	IKT-põhises õpikeskkonnas võtab kiirelt ja individualiseeritud tagasisidet.
	Suutlikkus organiseerida õpikeskkonda ning hankida õppimiseks vajaminevaidvahendeid ja teavet.
	Planeerib õppimist.
	Kasutab õpitut erinevates kontekstides ja probleeme lahendades.
	Analüüsib ennast ning suudab eneseanalüüsi põhjal kavandada oma edasiõppimist.
	Teadvustab ja kasutab oma õpistiili.
	Hangib vajaminevat infot, analüüsib seda ja tõlgendab.
	Kasutab õpitut uudsetes situatsioonides.
	Loob ise jõukohaseid ülesandeid.
	Kontrollib oma valikute sobivust.
	Katsetab uusi oskusi.
	Harjutab järjekindalt.
	Analüüsib ennast.
	On oma õpitegevuse juht.
Suhtumise tasand	On arusaam, et keerukaid ülesandeid on võimalik lahendada üksnes tema enda iseseisva mõtlemise teel

G Ü M N A A S I U M	
Õ P I P Ä D E V U S	
suutlikkus organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; leida sobivad teabeallikad ja juhendajad ning kasutada õppimisel nende abi; planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada erinevaid õpistrateegiaid ja õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpituga; analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjale d a s i õ p p i m i s e v ö i m a l u s i .	
Teadmise tasand	Eristab fakti ja arvamust.
	Suutlikkus hankida vajaminevat infot.
Oskuse tasand	Analüüsib teksti ja mõtestab seda.
	Hangib teavet eri allikatest ja kasutab seda kriitiliselt.
	Koostab eri liiki tekste.
	On suutlikkus oma arvamust kujundada ja sõnastada.
	Otsib teavet, kasutab sõnaraamatut.
	Suutlikkus ennast reflekteerida.
	Analüüsib õpitud teadmisi ja oskusi.
	Analüüsib, otsib ratsionaalseid võtteid ja hindab kriitiliselt tulemusi.
	Üldistab ja kasutab analoogiat.
	Kasutab õpitud teadmisi uutes olukordades.
	Leiab ülesannete lahendusteid üksnes tema enda iseseisva mõtlemise teel.
	Leiab loodusteaduslikku infot, sõnastab probleeme ja uurimisküsimusi, planeerib ja teeb katseid või vaatlusi, analüüsib, tõlgendab ning esitab tulemusi.
	Rakendab erinevaid õpistrateegiaid IKT-põhises õpikeskkonnas, saades kiiret ja individualiseeritud tagasisidet.
	Organiseerib õpikeskkonda.
	Hangib õppimiseks vajaminevad vahendid ja teabe.
	Planeerib õppimist.
	Kasutab õpitut erinevates kontekstides ja probleeme lahendades.
	Analüüsib ennast ja kavandab selle järgi oma edasiõppimist.
	Kasutab ainespetsiifilist keelt info vastuvõtuks, tõlgendamiseks, edastamiseks ja talletamiseks.
	Kavandab töid, teeb töid ja analüüsib kavandatut.
Suhtumise tasand	Mõtlemine on kujunenud kriitilis-loovaks.

PÕHIKOOL	
SUHTLUSPÄDEVUS	
suutlikkus ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada nii emakeeles kui ka võõrkeeltes, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõistateabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivatstiili; väärtustada õigekeelsust ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi.	
Teadmise tasand	Teab sõnavara loetu mõistmiseks ja enda arusaadavaks tegemiseks.
Oskuse tasand	Väljendab ennast, mõistab teksti ja loob teksti.
	Väljendab oma mõtet selgelt, lühidalt ja täpselt.
	Sõnastab hüpoteese ja teoreeme.
	Vormistab ülesande lahenduse.
	Mõistab teksti: eristab olulist ebaolulisest ja otsib välja etteantud suuruseleidmiseks vajalikku infot.
	Mõistab infot esitatuna erinevatel viisidel (tekst, graafik, tabel, diagramm, valem).
	Suutlikkus infot seostada ja edastada.
	Suutlikkus formaliseerida tavakeeles esitatud infot ja vastupidi: esitadamatemaatiliste sümbolite ja valemite sisu tavakeeles.
	Otsib loodusteaduslikku infot erinevatest allikatest, sh internetist ning analüüsitletud teavet ja hindab selle tõepärasust.
	Vormistab korrektselt vaatlus- ja katsetulemused.
	Esitab kokkuvõtted kirjalikult ja suuliselt
	Kasutab teadusharule iseloomulikke mõisteid ja sümboleid korrektselt nii abstraktses teaduslikus kui ka konkreetses igapäevases kontekstis.
	Väljendab ennast selgelt ja asjakohaselt erinevates suhtlusolukordades.
	Loeb ja mõistab teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust.
	Kirjutab eri liiki tekste.
	Kasutab kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili.
	Räägib kunstiteostest, -stiilidest, -ajastutest, jms ulatudes lihtsast argikeelsest kirjeldusest ainespetsiifilise keelekasutuseni.
	Esitleb oma töid.
	Võrdleb ja kaitseb aruteludes erinevaid seisukohti.
	Kasutab ainealast oskussõnavara.
	Mõistab teabetekste.
	Kasutab mitmesuguseid info esitamise viise (teksti, joonist, skeemi, tabelit, graafikut).
	Kasutab kunstile eriomast mitteverbaalset keelt ning „tõlgib“ sõnumeid ühest keelest teise.
Suhtumistasand	Väärtustab õigekeelsust ja väljendusrikast keelt.

G Ü M N A A S I U M	
S U H T L U S P Ä D E V U S suutlikkus ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada emakeeles ja iseseisva keelekasutaja tasemel vähemalt kahes võõrkeeles, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektsetviitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust, kasutada korrektset ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi.	
Teadmise tasand	Esitab mõistete korrektsed definitsioonid. Sõnastab hüpoteesid ja väited või teoreemid.
Oskuse tasand	Hea eneseväljendus, mõistab teksti ja loob teksti.
	Väljendab oma mõtet selgelt, lühidalt ja täpselt.
	Vormistab ülesannete lahendused.
	Eristab olulist ebaolulisest ja näeb objektide seoseid.
	Mõistab seostab ja edastab infot, mis on esitatud erinevatel viisidel (tekst, graafik, tabel, diagramm, valem).
	Formaliseerib tavakeeles esitatud infot ning vastupidi: esitab matemaatilistesümbolite ja valemite sisu tavakeeles.
	Esitab uurimuslike tööde tulemusi kirjalikult ja suuliselt.
	Lahendab dilemmad ja sotsiaalteaduslikud probleemid.
	Otsib infot ja interpreteerib, kasutades ema- kui ka võõrkeelseid teabeallikaid.
	Kasutab korrektselt loodusteaduslikku keelt ja oskab arusaadavalt vahendada loodusteaduslikke probleeme ühiskonna liikmete vahel.
	Loeb ning mõistab teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust.
	Kirjutab eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili.
	Mõistab erinevatest infoallikatest pärinevaid tekste ja tõlgendab neid.
	Väljendab ennast selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult.
Suhtumisetasand	Suudab ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades. Väärtustab õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.

P Õ H I K O O L	
MATEMAATIKA-, LOODUSTEADUSTE JA TEHNOLOOGIAALANE PÄDEVUS suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid, meetodeid koolis ja igapäevaelus; suutlikkus kirjeldada ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahendite abil ning teha tõenduspõhiseid otsuseid; mõista loodusteaduste ja tehnoloogia olulisust ja piiranguid; kasutada uusi tehnoloogiaid eesmärgipäraselt.	
Teadmise tasand	Tunneb matemaatilisi mõisteid ja seoseid.
Oskuse tasand	Arvutab võõrkeeles ja suudab teha sisseoste võõrkeeles.
	Uurib ning esitab katse- või vaatlusandmeid tabelitena ja arvjoonistena, analüüsib neid, leiab omavahelisi seoseid ning seob arvulisi näitajaid lahendatava probleemiga.
	Koostab ja analüüsib arvjooniseid, esitades eri objekte ja protsesse, neid võrreldes ning omavaheliseostades.
	Ülesandeid lahendades kasutab matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- jategevusvaldkondades.
	Sõnastab probleeme, arutleb lahendusteede üle, põhjendab valikuid ja analüüsib tulemusi.
	Analüüsib kunstikategooriaid (kompositsioon, struktuur, rütm jne.).
Suhtumisetasand	Võrdleb ja liigitab erinevate nähtuste tunnuseid ning kasutab sümboleid.
	On huvi matemaatika vastu, mõistab matemaatika sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust.

G Ü M N A A S I U M	
MATEMAATIKA-, LOODUSTEADUSTE JA TEHNOLOOGIAALANE PÄDEVUS suutlikkus kasutada matemaatikale ja loodusteadustele omast keelt, sümboleid, meetodeid ja mudeleid, lahendades erinevaid ülesandeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades; mõista loodusteaduste ja tehnoloogia tähtsust ning mõju igapäevaelule, loodusele ja ühiskonnale; mõista teaduse ja tehnoloogiaga seotud piiranguid ja riske; teha tõenduspõhiseid otsuseid erinevates eluvaldkondades; kasutada uusi tehnoloogiaid loovalt ja uuendusmeelselt.	
Teadmise tasand	Tunneb süsteemselt matemaatilisi mõisteid ja seoseid.
Oskuse tasand	Arvutab võõrkeeles, nt sisseoste tehes.
	Esitab katse- või vaatlusandmeid tabelina ja arvjoonisena, analüüsib neid, leiab seoseid ning seob arvulisi näitajaid lahendatava probleemiga.
	Analüüsib mõõtmistulemusi (sh mõõtemääramatust), esitades eri objekte ja protsesse neid võrreldes ning omavahel seostades.
	Analüüsib erineval kujul esitatud statistilisi andmeid (graafikud, tabelid, diagrammid) ja teeb nende põhjal järeldusi, kasutades matemaatilisi sümboleid ja meetodeid erinevate ülesannete lahendamisel, näiteks ajaarvamine ja ressursside planeerimine, ja tulemuste tõesusekontrollimine.
Suhtumisetasand	Leiab lahendusstrateegiaid ja rakendab, analüüsib lahendusideid.
	On huvi matemaatika vastu, mõistab matemaatika sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust ning kasutab info- ja kommunikatsioonitehnoloogia võimalusi.

PÕHIKOO L	
ETTEVÕTLIKKUSPÄDEVUS suutlikkus ideid luua ja neid ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi; aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmärged, koostada plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele; võtta arukaid riske.	
Teadmise tasand	Omab ülevaadet loodusteadustega seotud elukutsetest ning vastava valdkonnagategelikest teadusasutustest ja ettevõtetest. Tunneb kunstivaldkonnaga seotud elukutseid ning institutsioone.
Oskuse tasand	Meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilase igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamine, seisukohavõtt ja lahenduste otsimine, sh loovtöös.
	Osaleb projektides, mis eeldavad omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.
	Viib ellu oma ideid ja eesmärged ning loob eeldused koostööks teiste samavõõrkeelt valdavate ea- ja mõttekaaslastega.
	Analüüsib vaadeldavate objektide omadusi: uurib objektide ühiseid omadusi, mille alusel sõnastab hüpoteesi ning otsib ideid hüpoteesi kehtivuse põhjendamiseks.
	Oskab näha ja sõnastada probleeme, genereerida ideid ning kontrollida nende headust.
	Uurib objekti erinevate parameetrite põhjustatud muutusi, hindab oma riske jatoimib arukalt.
	Leiab ühele ülesandele erinevaid lahendusteid, mõtleb paindlikult ning genereerib ideid.
	Arutleb loodusainete rakendusteaduslikel teemadel, kus ilmnevad abstraktsete teadusfaktide ja – teooriate igapäevaelulised väljundid.
	Planeerib süsteemselt katseid ja vaatlusi ning analüüsib tulemusi.
	Lahendab keskkonnaga seotud dilemmasid ja teeb pädevaid otsuseid, mis lisaksteaduslikele seisukohtadele arvestavad sotsiaalseid aspekte.
	Näeb probleeme ja neis peituvaid võimalusi.
	Püstatab eesmärged, genereerib ideid ning teostab neid.
	Ideede teostamiseks valib sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorrale, enda suutlikkusele ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.
	Katsetab ideede väljendamist ja esitlemist erineval moel.
	Valib leidlikult sobivaid meetodeid ning rõhutab oma tugevaid külgi.
	Planeerib oma tegevust, võtab vastutust tööde lõpuni viimise ja tulemuste eest.
	On kujunenud vastutustunne.
Suhtumisetasand	On enesekindel ja julge.
	On initsiatiivikas ja võtab vastutust.
	Teeb eesmärkide saavutamiseks koostööd.
	Viib tegevused lõpuni, reageerib paindlikult muutustele, võtab arukaid riske ning tuleb toime ebakindlusega.
	Väärtustab uuenduslikke ja loovaid lahendusi.

G Ü M N A A S I U M	
E T T E V Õ T L I K K U S P Ä D E V U S	
suutlikkus ideid luua ja neid ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi; aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmärgid, koostada lühi- ja pikaajalisi plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele; võtta arukaid riske; mõelda kriitiliselt ja loovalt, arendada ja hinnata oma ja teiste ideid.	
Teadmise tasand	Teadvustab erinevates elukutsetes loodusteaduslike teadmiste olulisust.
	On teadlik demokraatliku ühiskonna poliitilisest ja majanduslikust toimimisest.
	On enesekindel ja julge.
Oskuse tasand	Tuleb toime võõrkeelses keskkonnas.
	Teostab oma ideid ja eesmärgid.
	Teeb koostööd teiste sama võõrkeelt valdavate ea- ja mõttekaaslastega.
	Analüüsib vaadeldavate objektide omadusi: uurib objektide ühiseid omadusi, selle alusel sõnastab hüpoteesi ja otsib ideid selle kehtivuse põhjendamiseks.
	Näeb ja sõnastab probleeme, genereerib ideid ning kontrollib nende headust.
	Uurib objektide muutusi, mille on põhjustanud erinevad parameetrid, hindab riske ning otsib optimaalseid lahendusi tõenäosusteooria ja funktsioonidega (eeskätt selle ekstreemumiga) seotud ülesannete lahendamise kaudu.
	Leiab ühele ülesandele erinevaid lahendusideid.
	Lahendab eluliste andmetega ülesandeid.
	Osaleb pikemates projektides.
	Käsitleb asju probleemipõhiselt.
	On osalenud kõrgema taseme mõtlemisoskusi nõudvates õpitegevustes.
	Kirjutab kriitilisi esseid ja analüüsib kriitilisi esseid.
	Planeerib ja reflekteerib õppetegevust.
	Lahendab sotsiaalteaduslikke probleeme ning langetab otsuseid.
	Näeb probleeme ja neis peituvaid võimalusi, seab eesmärgid, genereerib ideid ja teostab neid.
	Valib sobivaid ja loovaid meetodeid, et teostada ideid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ning ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.
	Genereerib ideid, hindab olemasolevaid ressursse, püstatab eesmärgid ning kavandab tegevused ja viib need lõpule.
	On initsiatiivikas ja panustab rühmatöösse ning vastutab oma valikute, otsustuste ja endale võetud kohustuste eest.
	Mõtlemine on paindlik ja genereerib ideid.
	On mõtlemis- ja algatusvõimeline isik, kes läheneb loovalt ning paindlikult elus ettetulevatele probleemidele (muutuv tööjõuturg, majanduskriisid jms).
	Võtab vastutuse õppimise eest enda peale.

	On tunnetanud kogemuse kaudu aktiivseks ja informeeritud kodanikuks olemise eeliseid.
Suhtumisetasand	On initsiatiivikas ja võtab vastutust.
	Teeb koostööd eesmärkide teostamiseks.
	Viib tegevused lõpuni.
	Reageerib paindlikult muutustele.

PÕHIKOOL

DIGIPÄDEVUS

suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvas ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

Teadmise tasand	Tunneb digitehnoloogia mõisteid ja seoseid.
	On teadlik digikeskkonna ohtudest.
Oskuse tasand	Suudab kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvas ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes.
	Suudab leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust.
	Osaleb tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel.
	Oskab kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades.
	Oskab kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti.
	Järgib digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.
Suhtumise tasand	On huvi tehnoloogia valdkonna vastu, mõistab selle sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust.

G Ü M N A A S I U M	
DIGIPÄDEVUS suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samumoraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.	
Teadmise tasand	Tunneb digitehnoloogia mõisteid ja seoseid.
	Tunneb infotehnoloogia kasutamise põhivõtteid.
	On teadlik digikeskkonna ohtudest.
Oskuse tasand	Suudab kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes.
	Suudab leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust.
	Osaleb tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel.
	Oskab kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades.
	Oskab kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti.
	Järgib digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.
Suhtumise tasand	On huvi tehnoloogia valdkonna vastu, mõistab selle sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust.

3.2 Kooli III kooliastmes ja gümnaasiumiastmes taotletavad üldpädevused õppemeetodite valiku kaudu

Koolis toimub üldpädevuste saavutamine kaasajastatud õppemeetodite valiku kaudu. Õppemeetodite valikuga tagatakse kõigi üldpädevuste saavutamine.

Õpitulemuste saavutamine ning meetodite valik vastavalt õpitulemustele on detailsemalt kirjeldatud õpetaja töökavas.

Üldpädevuste saavutamine õppetunnis õppemeetodite valiku kaudu:

Põhikooli pädevused	Frontaalne töö	Rühmatöö	Loen	Vestl	Väitlus, diskussioon	Selgitus	Demonstreerimine	Harjutamine	Rollimäng	Õppekäik	Probleemõpe	Mappõpe	Paaristöö	Virtuaalne	Ajurünnak	Uurimistöö	Loovtöö
KULTUURI- JA VÄÄRTUSPÄDEVUS																	
Hindab inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast		*							*				*				
Tajub ja väärtustab oma seotust teiste inimestega, loodusega, oma ja teiste maadening rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdisaegse kultuuri sündmustega					*											*	
Väärtustab loomingut ja kujundab ilumeelt		*															*
Hindab üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustab inimlikku, kultuurilis jalooduslikku mitmekesisust		*							*				*				
Teadvustab oma väärtushinnanguid		*											*				
SOTSIAALNE JA KODANIKUPÄDEVUS																	
Teostab ennast, toimib teadliku ja vastutustundliku kodanikuna ning toetabühiskonna demokraatlikku arengut	*			*							*						
Teab ning järgib ühiskonnas kehtivaid väärtusi ja norme ning erinevatekeskkondade reegleid			*	*	*					*							
Aktsepteerib inimeste erinevusi ning arvestab neid suhtlemisel		*		*	*								*		*		
ENESEMÄÄRATLUSPÄDEVUS																	
Mõistab ja hindab iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi																*	*
Järgib terveid eluviise			*			*				*							
Lahendab iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid ninginimsuhetes tekkivaid probleeme				*	*					*				*			
ÕPIPÄDEVUS																	
Organiseerib õppekeskkonda ja hangib õppimiseks vajaminevat teavet	*															*	*
Planeerib õppimist ning järgib seda plaani	*							*			*	*					
Kasutab õpitut, sealhulgas õpioskusi ja -strateegiaid, erinevates kontekstides ningprobleeme lahendades						*	*	*			*						
Analüüsib enda teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi ning selle põhjaledasiõppimise vajadust								*			*			*			

Põhikooli pädevused	Frontaalne töö	Rühmatöö	Loeng	Vestlus	Väitlus, diskussioon	Selgitus	Demonstreerimine	Harjutamine	Rollimäng	Õppekäik	Probleemõpe	Mappõpe (portfoolio)	Paaristöö	Virtuaalne ekskursioon	Ajurünnak	Uurimistöö	Loovtöö
SUHTLUSPÄDEVUS																	
Väljendab ennast selgelt ja asjakohaselt, arvestades olukordi ja suhtluspartnereid, esitab ja põhjendab oma seisukohti		*		*	*			*	*				*				
Loeb ning mõistab teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust	*							*						*		*	
Kirjutab eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili								*								*	*
Väärtustab õigekeelsust ning väljendusrikast keelt	*					*		*									
MATEMAATIKA-, LOODUSTEADUSTE JA TEHNOLOOGIAALANE PÄDEVUS																	
Kasutab matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid erinevaidülesandeid lahendades kõigis elu- ja tegevusvaldkondades			*				*	*			*						
Kirjeldab ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahenditeabil ning teeb tõenduspõhiseid otsuseid	*		*														
Mõistab loodusteaduste ja tehnoloogia olulisust ja piiranguid ning kasutab uusitehnoloogiaid eesmärgipäraselt			*														
ETTEVÕTLIKKUSPÄDEVUS																	
Loob ideid ja viib neid ellu, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades									*							*	*
Näeb probleeme ja neis peituvaid võimalusi											*				*		
Seab eesmärged ja viib neid ellu				*				*								*	
Korraldab ühistegevusi, näitab initsiatiivi ja vastutab tulemuste eest		*			*							*					
Reageerib paindlikult muutustele ning võtab arukaid riske		*							*				*				
DIGIPÄDEVUS																	
Kasutab uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas niiõppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogokondades suheldes	*	*												*		*	
Leiab ja säilitab digivahendite abil infot ning hindab selle asja kohasust ja usaldusväärsust								*						*			
Osaleb digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel jakasutamisel		*														*	*
Kasutab probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhtleb ja teebkoostööd erinevates digikeskkondades		*															
On teadlik digikeskkonna ohtudest ning oskab kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti																*	
Järgib digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus																*	

Gümnaasiumi pädevused	Frontaalne töö	Rühmatöö	Loeng	Vestlus	Väitlus, diskussioon	Selgitus	Demonstreerimine	Harjutamine	Rollimäng	Õppekäik	Probleemõpe	Mappõpe	Paaritöö	Virtuaalne ekskursioon	Ajurünnak	Uurimistöö	Loovtöö
KULTUURI- JA VÄÄRTUSPÄDEVUS																	
Hindab inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalinormide ja eetika seisukohast		*							*				*				
Tajub, analüüsib ja väärtustab oma seotust teiste inimestega, loodusega, oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdisaegse kultuuri sündmustega					*											*	
Väärtustab kunsti ja loomingut ning kujundab ilumeelt		*															*
Hindab üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustab inimlikku, kultuurilis jalooduslikku mitmekesisust		*							*				*				
Teadvustab oma väärtushinnanguid ja arvestab nendega otsuste langetamisel		*											*				
Panustab ühiste eesmärkide saavutamisse		*															
SOTSIAALNE JA KODANIKUPÄDEVUS																	
Teostab ennast, toimib teadliku ja vastutustundliku kodanikuna ning toetab ühiskonna demokraatlikku arengut	*			*							*						
Teab ning järgib ühiskonnas kehtivaid väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid ning erinevate keskkondade reegleid			*	*	*					*							
Aktsepteerib inimeste erinevusi ning arvestab neid suhtlemisel		*		*	*								*		*		
Mõistab globaalprobleeme, võtab kaasvastutus nende lahendamise eest										*							
Väärtustab ja järgib jätkusuutliku arengu põhimõtteid																	*
Tunnetab end dialoogivõimelise ühiskonnaliikmena Eesti, Euroopa ja kogumaailma kontekstis														*			
ENESEMÄÄRATLUSPÄDEVUS																	
Mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi																*	*
Arvestab oma võimeid ja võimalusi																	*
Analüüsib oma käitumist erinevates olukordades											*						
Järgib terveid eluviise			*			*				*							
Lahendab iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid ning inimsuhetes tekkivaid probleeme				*	*					*				*			
Hangib teavet edasiõppimise ja tööleldmise võimaluste kohta ning kavandab om akarjääri											*						

ÕPIPÄDEVUS	Frontaalne töö	Rühmatöö	Loeng	Vestlus	Väitlus, diskussioon	Selgitus	Demonstreerimine	Harjutamine	Rollimäng	Õppekäik	Probleemõpe	Mappõpe	Paaritöö	Virtuaalne eksk	Ajurünnak	Uurimistöö	Loovtöö
Organiseerib õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hangib õppimiseks vajaminevat teavet	*															*	*
Leiab sobivad teabeallikad ja juhendajad ning kasutab õppimisel nende abi																	
Planeerib õppimist ning järgib seda plaani	*							*			*	*					
Kasutab erinevaid õpistrateegiaid ja õpitut erinevates olukordades ja probleemelahendades						*	*	*			*						
Analüüsib enda teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi ning selle põhjale dasiõppimise vajadust								*			*				*		
SUHTLUSPÄDEVUS																	
Väljendab ennast selgelt ja asjakohaselt, arvestades olukordi ja suhtluspartnereid, esitab ja põhjendab oma seisukohti		*		*	*				*				*				
Loeb ning mõistab teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust	*							*						*		*	
Kirjutab eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili								*								*	*
Väärtustab õigekeelsust ning kasutab korrektset ja väljendusrikast keelt	*					*		*									
MATEMAATIKA-, LOODUSTEADUSTE JA TEHNOLOOGIAALANEPÄDEVUS																	
Kasutab matemaatikale ja loodusteadustele omast keelt, sümboleid, meetodeid ning mudeleid erinevaid ülesandeid lahendades kõigis elu- ja tegevusvaldkondades			*				*	*			*						
Mõistab teaduse ja tehnoloogiaga seotud piiranguid ja riske																	
Mõistab loodusteaduste ja tehnoloogia tähtsust ja ning mõju igapäevaelule, loodusele ja ühiskonnale			*														
Kasutab uusi tehnoloogiaid loovalt ja uuendusmeelselt																	
ETTEVÕTLIKKUSPÄDEVUS																	
Loob ideid ja viib neid ellu, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades									*							*	*
Näeb probleeme ja neis peituvaid võimalusi											*				*		
Seab eesmärged ja viib neid ellu				*				*								*	
Koostab lühi- ja pikaajalisi plaane																	
Korraldab ühistegevusi, näitab initsiatiivi ja vastutab tulemuste eest		*			*						*						
Reageerib paindlikult muutustele ning võtab arukaid riske		*							*				*				
Mõtleb kriitiliselt ja loovalt, arendab ja hindab oma ja teiste ideid																	
DIGIPÄDEVUS																	
Kasutab uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuv ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes	*	*												*		*	

Narva Täiskasvanute Kooli õppekava 2023

Leiab ja säilitab digivahendite abil infot ning hindab selle asja kohasust ja usaldusväärsust								*						*			
Osaleb digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel		*														*	*
Kasutab probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhtleb ja teebkoostööd erinevates digikeskkondades		*		*													
On teadlik digikeskkonna ohtudest ning oskab kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti														*			
Järgib digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus														*			

3.3 Rõhuasetused koolitöötajate tegevustes, mis on suunatud üldpädevuste kujundamisele

Kultuuri- ja väärtuspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Alusväärtused on igapäevaselt kõigile kättesaadavad ja neid järgitakse tegevuste kavandamisel. Erinevaid töövorme kasutades selgitatakse õpilastele alusväärtusi.
- Õpetajad arutavad tundides õpilastega eakohaselt päevakajalisi sündmusi või ühiskonnas ja maailmas esiplaanil olevaid aktuaalseid küsimusi. Õpetaja käsitleb arutelusid läbi viies mingi sündmuse, nähtuse või seisukoha erinevaid tahke, demonstreerides teatud mõtteviisi: igal nähtusel on mitu põhjendust, igal sündmusel on vähemalt mitu tõlgendust, igal seisukohal on vähemalt üks vastandseisukoht.
- Koolis keskendutakse teiste loomingu väärtustamisele eelkõige õpilaste suutlikkuse kujundamise kaudu vältida plagiaatikirjalike tööde koostamisel. Korrektse viitamissüsteemi kasutamist kirjalikes töödes jälgivad kõik õpetajad.
- Koolis kujundatakse õpilaste ilumeelt ühelt poolt koolis valitseva esteetilise õppekeskkonna kaudu. Teisalt järgitakse põhimõtet: esitatavad kirjalikud tööd peavad alati olema korrektselt ja esteetiliselt vormistatud.

Sotsiaalne ja kodanikupädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Vastutustunde kujundamine toimub koolis eelkõige kokkulepete sõlmimise ja kokkulepetest kinnipidamise jälgimise teel. Kokkulepete saavutamine tähendab osapoolte ärakuulamist ja teineteisega arvestamist ning kõigi osapoolte kokkuleppega nõustumist. Oluline roll on selle juures õpetajatel asjakohases suhtlemises ja kannatlikkusel asju läbi rääkida ning järjekindluses kokkulepetest kinnipidamist jälgida.
- Demokraatliku mõtteviisi kujundamine õpilastes toimub igapäevase õppe- ja kasvatusprotsessi korralduse kaudu. Õppeprotsessi kavandamine on avalik, st õpilased peavad poolaasta või kursuse alguses teadma, mida õpitakse, millised on oodatavad õpitulemused, kuidas toimub hindamine ning millised on hindamiskriteeriumid. Kõik muutused õppeprotsessi käigus arutatakse õpilastega läbi. Välistatud on ootamatud kokkuvõtvad hindamised.
- Õpilasi käsitletakse õppeprotsessis partneritena, õpetajad võtavad kursuse, poolaasta, õppeteema lõpus neilt tagasisidet õppeprotsessi läbiviimise kohta.
- Kehtestatud reeglite järgmisel näitavad õpetajad õpilastele ise eeskuju. Õpilastelt ei nõuta reeglite täitmist, mida õpetaja ise ei täida.
- Eraldi tähelepanu pööratakse kõikides õppeainetes õpilaste koostööoskuste arendamisel meeskonnas töötamisel. Kui õpetaja on planeerinud õppemeetodina kasutada rühmatööd, siis peale selle läbiviimist järgneb rühmatöö tulemuste arutelu ning kavandatakse edaspidised tegevused.

Enesemääratluspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Kõikides õppeainetes kasutatakse õpilaste enesehindamist, mille käigus õpilased õpivad määratlema enda tugevaid ja nõrku külgi ning kavandama parendustegevusi.
- Õpilastega läbiviidavad arenguvestlused põhinevad õpilaste eneseanalüüsil.
- Kõikide õpilaste poolt koostatud kirjalikud tööd peavad sisaldama tagasisidet soorituse tugevuste ja nõrkuste kohta. Tagasisidet võib saada eelnevalt teadaolevate kindlate kriteeriumide põhjal õpetajalt, kaaslastelt või ka eneseanalüüsi korras.

Õpipädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Kõikides õppeainetes keskendutakse ühe olulisema õpipädevuse komponendi, funktsionaalse lugemisoskuse arendamisele. Eelkõige kujundatakse õpilastel oskusi leida informatsiooni teatmeteostest ja Internetist. Õpikuid käsitletakse koolis ühe teatmeteose liigina. Järgitakse põhimõtet, et õpitulemuste saavutatuse kontrollimisel võivad õpilased, sõltuvalt õpitulemusest, kasutada vajalikke abimaterjale või vahendeid.
- Eraldi tähelepanu pööratakse õpilaste esinemisoskuse kujunemisele. Järgitakse kahte peamist printsiipi: esinemine klassi ees on õpilasele vabatahtlik ja õpilane peab saama

enne esinemist õpetajapoolset juhendamist ning peale esinemist personaalset tagasisidet. See, kas õpilane on valmis vabatahtlikult klassi ees esinema, sõltub eelkõige sellest, millise vaimse ja sotsiaalse õppekeskkonna õpetaja on suutnud luua. Õpilasi ei tohi panna vastu nende tahtmist esinemissituatsiooni, vaid neid tuleb juhendada ja toetada nii, et nad on valmis ise esinema.

- Õpilastel kujundatakse oskused anda kaasõpilastele konstruktiivset kirjalikku ja suulist tagasisidet. Tagasiside andmine toimub õpetaja juhendamisel, mille käigus järgitakse konstruktiivse tagasiside andmise reegleid.

Suhtluspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Pööratakse eraldi tähelepanu õpilaste esinemisoskuse kujunemisele. Järgitakse kahte peamist printsiipi: esinema klassi ees on õpilasele vabatahtlik ja õpilane peab saama enne esinemist õpetajapoolset juhendamist ning pärast esinemist personaalset tagasisidet. See, kas õpilased on valmis vabatahtlikult klassi ees esinema, sõltub eelkõige sellest, millise vaimse ja sotsiaalse õppekeskkonna õpetaja on suutnud luua.
- Õpilasi ei tohi panna vastu nende tahtmist esinemissituatsiooni, vaid neid tuleb juhendada ja toetada nii, et nad on valmis ise esinema.
- Õpilastel kujundatakse oskused anda kaasõpilastele konstruktiivset kirjalikku ja suulist tagasisidet. Tagasiside andmine toimub õpetaja juhendamisel, mille käigus järgitakse konstruktiivse tagasiside andmise reegleid.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase pädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Kõikides ainetes pööratakse tähelepanu matemaatiliste esitusviiside (näiteks diagrammid) kasutamisele oma aines. Kõik õpetajad juhivad tähelepanu oma ainekultuurist tulenevalt statistiliste andmetöötluse erinevatele meetoditele.
- Kõikides ainetes pööratakse tähelepanu õppeaines sisemiste seoste nägemisele ja esiletoomisele. Selleks kasutavad õpetajad *Mõistekaardi* meetodit.

Ettevõtlikkuspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Tundides kasutatakse kogemusõppel põhinevaid aktiivõppe meetodeid, mis võimaldavad simuleeritud olukordades ennast proovile panna ja õpitut teadmisi ja oskusi rakendada.
- Õppeprotsessis kavandatakse ühe aine piires, kuid kavandatakse ka õppeainete vahelisi projektipõhiseid õppemeetodeid, kus õpilased peavad meeskonnana saavutama tulemusel.
- Tunnivälised üritused kavandatakse projektipõhistena, kuhu kaasatakse õpilased ning järgitakse kõiki projektijuhtimise reegleid.

3.4 Pädevused kooliastmeti

Kolmanda kooliastme lõpus õpilane:

- 1) tunneb üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires;
- 2) tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning aitab kaasa eesti keele ja kultuuri säilimisele ja arengule, omab ettekujutust ja teadmisi maailma eri rahvaste kultuuridest, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamustevabalt ja lugupidavalt;
- 3) on teadmishimuline, oskab õppida ja leida edasiõppimisvõimalusi, kasutades vajaduse korral asjakohast nõu;
- 4) on ettevõtlik, usub iseendasse, kujundab oma ideaale, seab endale eesmärgid ja tegutseb nende nimel, juhib ja korrigeerib oma käitumist ning võtab endale vastutuse oma tegude eest;
- 5) suudab enda olukorda ja suhtluspartnereid kõnes ja kirjas selgelt ja asjakohaselt väljendada, mõistab ja oskab tõlgendada erinevaid tekste, tunneb ja järgib õigekirjareegleid;
- 6) valdab vähemalt üht võõrkeelt tasemel, mis võimaldab igapäevastes olukordades suhelda kirjalikult ja suuliselt ning lugeda ja mõista eakohaseid võõrkeelseid tekste;
- 7) suudab lahendada igapäevaelu erinevates valdkondades tekkivaid küsimusi, mis nõuavad matemaatiliste mõttemetodite (loogika ja ruumilise mõtlemise) ning esitusviiside (valemite, mudelite, skeemide, graafikute) kasutamist;
- 8) mõistab inimese ja keskkonna seoseid, suhtub vastutustundlikult elukeskkonda ning elab ja tegutseb loodust ja keskkonda säästes;
- 9) oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi, nende üle arutleda, esitada teaduslikke seisukohti ja teha tõendusmaterjali põhjal järeldusi;
- 10) suudab tehnikamaailmas toime tulla ning tehnikat eesmärgipäraselt ja võimalikult riskita kasutada;
- 11) on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi demokraatlikust arengust;
- 12) suudab väljendada ennast loominguliselt, peab lugu kunstist ja kultuuripärandist;
- 13) mõtleb süsteemselt, loovalt ja kriitiliselt, on avatud enesearendamisele.

Gümnaasiumi lõpetades õpilane:

- 1) käitub eetilisel, järgib üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid;
- 2) vastutab oma valikute, otsustuste ja endale võetud kohustuste eest, austab teiste inimeste ja iseenda vabadust, on suveräänne isiksus;
- 3) kasutab erinevaid õpistrateegiaid, oskab koostada uurimistööd ja seda esitleda, oskab olla meeskonna liige ja panustada ühiste eesmärkide saavutamisse;
- 4) aitab teadlikult kaasa eesti rahvuse, keele, kultuuri ja Eesti riigi säilimisele ja arengule, mõistab eesti kultuuri Euroopa ja teisterahvaste kultuuri kontekstis; mõistab, väärtustab ja austab oma ja teiste rahvaste kultuuritraditsioone;
- 5) suudab hinnata oma taotlusi, arvestades oma võimeid ning võimalusi, oskab ette näha võimalikku edu ja ebaedu, on teadlik erinevatest töövaldkondadest, tööturu suundumustest;
- 6) oskab hankida teavet edasiõppimise ja tööleidmise võimaluste kohta, kavandab oma karjääri;
- 7) kasutab korrektset ja väljendusrikast keelt, oskab argumenteeritult väidelda;
- 8) mõtleb kriitiliselt ja loovalt, arendab ning hindab oma ja teiste ideid, põhjendab oma valikuid ning seisukohti;
- 9) valdab vähemalt kahte võõrkeelt iseseisva keelekasutaja tasemel;
- 10) kasutab matemaatilisi teadmisi ja meetodeid erinevates eluvaldkondades;
- 11) omab väljakujunenud loodusteaduslikku maailmapilti ning mõistab nüüdisaegse loodusteaduse olemust, teab globaalprobleeme, võtab kaasvastutuse nende lahendamise eest, väärtustab ja järgib jätkusuutliku arengu põhimõtteid;
- 12) kasutab nüüdisaegset tehnoloogiat eesmärgipäraselt ja vastutustundega, hindab tehnoloogiliste rakenduste mõju igapäevaelule, omab kaalutletud seisukohti tehnoloogia arengu ja

selle kasutamisega seotud küsimustes;

13) on kujundanud oma aktiivse kodanikupositsiooni, tunnetab end dialoogivõimelise ühiskonnaliikmena Eesti, Euroopa ja globaalses kontekstis, oskab konflikte vältida ja lahendada, käitub tolerantset;

14) hindab heatasemelist kunsti, oskab oma loomingus käsitseda töövahendeid ning kasutada tehnikaid ja materjale;

15) elab tervislikult, oskab hoida ja vajaduse korral taastada oma vaimset ja füüsilist vormi.

4. ÕPPEKORRALDUS, SH ÕPPE KORRALDAMISE VIISID

- 1) Mittestatsionaarne õpe on täiskasvanud õppijatele suunatud õpe, kus õppetundide kõrval on võrreldes statsionaarse õppega suurem osakaal iseseisval õppimisel. Sellest tulenevalt võib „Gümnaasiumi riikliku õppekava” § 14 lg 1 kohaselt kasutada ühe kursuse läbimiseks juhendatud õppetööd vähem kui 35 õppetundi. Vastavalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusele“ § 22 lõikele 3 õppetundide hulka võib arvestada ka õpilase arengutoetavate erinevate teenuste osutamise aeg.
- 2) Põhiharidust võivad mittestatsionaarses õppes omandada 17-aastased ja vanemad isikud. Nõustamiskomisjoni soovitusel võivad mittestatsionaarses õppes põhiharidust omandada ka koolikohustuslikud isikud, kelle puhul see on tingitud nende hariduslikust erivajadusest või muust põhjusest, mis raskendab hariduse omandamist statsionaarses õppes õppides.
- 3) Kooli õppetöö vormid:
 - mittestatsionaarne õpe
 - eksternõpe
 - üksikute õppeainete õppimine.
- 4) Mittestatsionaarses õppes tagab kool õpilasele koormuse vähemalt 24 õppetundi nädalas (õppeveerandi iga nädala kohta.) Kuni kümne õpilasega klassis tagab kool õpilasele koormuse vähemalt 15 õppetundi (õppeveerandi) iga nädala kohta. Õpilase nõusolekul võib koormust vähendada. Õpilase koormus sätestatakse kooli päevakavaga või vajaduse korral individuaalse õppekavaga.
- 5) Mittestatsionaarses õppes õppivatel õpilastel on üks kord kolme aasta jooksul õigus võtta õppetööst üks aasta puhkust.
- 6) Üksikuid õppeaineid õppiva õpilase koormus määratakse kindlaks igaks õppeaastaks eraldi individuaalse õppekavaga.
- 7) Õppe-kasvatustöö on korraldatud koolis astmeti (III ja gümnaasiumiaste).
- 8) Põhikooli klasside mittestatsionaarses õppes ei kuulu kehaline kasvatus, tööõpetus, käsitöö ja kodundus ning tehnoloogiaõpetus kohustuslike õppeainete hulka. Gümnaasiumi astme mittestatsionaarses õppes ei kuulu kehaline kasvatus kohustuslike õppeainete hulka.
- 9) Kooli õppekorralduse põhivormid on õppetund (sh nõustamine, individuaalkonsultatsioon jm õpilase arengut toetavad teenused) ja iseseisev töö. Õpe on korraldatud viisil, kus kõiki õppeaineid õpitakse kogu õppeaasta vältel eristades tavapäraseid ainetunde.
- 10) Õppetund on kooli päevakavas juhendatud õppeks ettenähtud ajavahemik. Juhendatud õpetund on kooli määratud viisil toimuv õpe, näiteks loeng, individuaaltund, konsultatsioon, e-õpe ja õppekäik, mis on suunatud teadmiste ja oskuste omandamisele ning toimub õppekeskkonnas, milles osalevad nii õpilane kui ka pedagoog. Õppetunni arvestuslik pikkus on 45 minutit. Õppetund vaheldub vahetunniga. Õppetunni võib jagada mitmeks osaks ning kuni kaks õppetundi võib toimuda järjest, ilma vahetunnita. Vahetunni pikkus on vähemalt kümme minutit iga õppetunni kohta.
- 11) Õpilase väikseim lubatud õppekoormus gümnaasiumis on hiljemalt 72 kursust (61 kohustuslikku kursust ja 11 valikkursust).
- 12) Kool tagab oma gümnaasiumi õppekavaga eestikeelse õppe järgmistes õppeainetes: eesti kirjandus, muusika, ajalugu, inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus, geograafia, füüsika, riigikaitseõpetus, kunst, uurimistöö alused, karjääriõpetus ning majandus-ja ettevõtlusõpe.
- 13) Gümnaasiumiastmes õpetatakse nii kitsast kui ka laia matemaatikat.
- 14) Õppeperioodi (kursuse) pikkus on 35 nädalat (tundi). Koolivaheaeg on sügisel (sügisvaheaeg), talvel (jõuluvaheaeg), (veebruarikuus), kevadel (kevadvaheaeg) ja suvel (suvevaheaeg).
- 15) Ajaliselt toimub õppetöö kahes vahetuses: hommikul/päeval ja õhtul.
- 16) Kool loob võimaluse kooli lõpetamiseks eksternina isikule, kes on esitanud koolile sellekohase kirjaliku taotluse hiljemalt jooksva õppeaasta 1. novembriks. Kooli lõpetamisel eksternina võimaldatakse lõpetajale kooli poolt juhendatud õpetegevust kokku vähemalt 15 arvestusliku õppetunni ulatuses. Muus osas toimub õppimine iseseisvalt.

Õpilase õppekoormuse kujundamise põhimõtted, sh tunnijaotusplaani ja mittestatsionaarse õppe tunnijaotusplaani, sh valikkursuste valimise põhimõtted

Mittestatsionaarne õppevorm

Põhikool

Õppeained 7. kl 8. kl 9. kl Kokku

Vene keel	2	2	2	6
Kirjandus	2	2	2	6
Eesti keel	4	4	4	12
A-Võõrkeel	3	2	2	7
Loodusõpetus	1	-	-	1
Inimeseõpetus	-	1	-	1
Ajalugu	2	1	1	4
Matemaatika	4	4	4	12
Bioloogia	2	1	1	4
Geograafia	2	1	1	4
Keemia	-	2	2	4
Füüsika	-	2	2	4
Ühiskonnaõpetus	-	-	1	1
Muusika	1	1	1	3
Kunst	1	1	1	3

Kokku: 24 24 24 72

Mittestatsionaarne õppevorm**Põhikool****(kuni kümne õpilasega klassis)****Õppeained 7. kl 8. kl 9. kl Kokku**

Vene keel	2	2	2	6
Kirjandus	1	1	1	3
Eesti keel	2	2	2	6
A-Võõrkeel	1	1	1	3
Loodusõpetus	1	-	-	1
Inimeseõpetus	-	1	-	1
Ajalugu	1	1	1	3
Matemaatika	2	2	2	6
Bioloogia	1	1	1	3
Geograafia	1	1	1	3
Keemia	-	1	1	2
Füüsika	-	1	1	2
Ühiskonnaõpetus	-	-	1	1
Muusika	1	1	1	3
Kunst	1	1	1	3

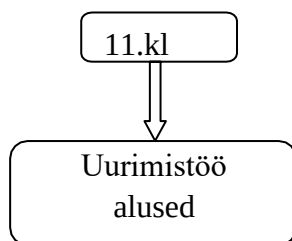
Kokku: 14 16 16 46

Mittetatsionaarne õppevorm**Gümnaasium**

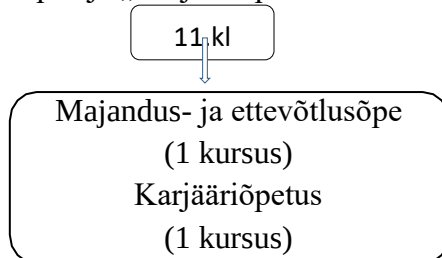
	10 klass	11 klass	12 klass	Kokku 10-12kl
Kohustuslikud õppeained				
Vene keel ja kirjandus	3	2	2	7
Eesti kirjandus	1	1	1	3
Eesti keel teise keelena	3/3	3/3	3/3	9/9
B-Võõrkeel	2/2	1/1	2/2	5/5
Kitsas matemaatika	3	3	2	8
Geograafia	2	1		3
Bioloogia		2	2	4
Keemia	2	1		3
Füüsika	2	2	1	5
Ajalugu	2	2	2	6
Inimeseõpetus			1	1
Ühiskonnaõpetus	-	-	2	2
Muusika	1	1	1	3
Kunst	1	1		2
Kohustuslikud tunnid	22	20	19	61
Eesti keeles	12	11	11	34
Vene keeles	10	9	8	27
Valikained				
B-Võõrkeel		1/1	2/2	3/3
Uurimistöö alused		2		2
Eesti keel teise keelena	2/2	1/1	2/2	5/5
Riigikaitseõpetus	1	1		2
Majandus-ja ettevõtlusõpe		1		1
Karjääriõpetus		1		1
Valikained	3	7	4	14
Eesti keeles	3	6	2	11
Vene keeles		1	2	3
Kokku tunnid	25	27	23	75
Eesti keeles	15	17	13	45
Vene keeles	10	10	11	30
	Ained eesti keeles-45 kursust; 60 %			

Valikkursuste valimise põhimõtted gümnaasiumis

- 1) Gümnaasiumi kursused jagunevad kohustuslikeks kursusteks ja valikkursusteks.
- 2) Klassides ja õpilaste puhul, kellel rakendatakse kooli õppekavas esitatud tunnijaotusplaani, on valikaineteks eesti keeles:
 - B-võõrkeel,
 - uurimistöö alused,
 - riigikaitseõpetus,
 - eesti keel teise keelena,
 - majandus-ja ettevõtlusõpe,
 - karjääriõpetus
- 3) Gümnaasiumis on ette nähtud valikkursused ainete süvendatud õppimiseks ning õpilaste silmaringi laiendamiseks. Seoses eestikeelse aineõppe rakendamisega ning õpilaste eesti keele oskuse taseme ühtlustamiseks ja tõstmiseks on kooli õppekavas 5 eestikeele ja 3 B-võõrkeele valikkursust.
- 4) Valikainega „Uurimistöö alused” taotletakse, et õpilane:
 - oskab seada eesmärgid, sõnastada uurimisküsimust või hüpoteesi ning vastutada ülesande läbiviimise eest;
 - oskab planeerida ja korraldada uuringuid;
 - oskab planeerida uurimistöö koostamist;
 - arendab loovust ja süsteemset mõtlemist;
 - kasutab erinevaid teabeallikaid ning hindab kriitiliselt neis sisalduvat infot;
 - saab ülevaate ja kogemuse andmete kogumise, töötlemise ning analüüsimise meetoditest;
 - vormistab arvutil nõuetekohase uurimistöö;
 - esitab, hindab ja põhjendab uurimistöö tulemusi.

5. Ennastjuhtiva õppimise toetamiseks on gümnaasiumiastme õpilaste jaoks võimalus valida valikainena „Majandus- ja ettevõtlusõpe“ ja „Karjääriõpetus“.

Ülemineku tingimused kitsalt matemaatikalt laiale matemaatikale ja laiamatemaatika järgi õppinud õpilastel kitsale matemaatikale

1. Kooli õppekavas on ette nähtud nii kitsas kui ka lai matemaatika. Õppija saab teha valiku kitsa või lai matemaatika õppimiseks.
2. Teistes üldhariduskoolis laia matemaatikat õppinud ning NTK-sse tulnud õpilane saab

õppida koolis nii kitsat kui ka ja laia matemaatikat. Õppija peab teatama oma valikust kooliõppima asumisel. Õpilase ja direktori või direktori volitatud pedagoogi kokkuleppel võibkool arvestada laia matemaatika läbitud kursusi koolis õpetatava osana, tingimusel, et seevõimaldab õpilasel saavutada kooli õppekavaga määratletud õpitulemusi.

3. Laia matemaatika järgi õppinud õppija saab üle minna kitsale matemaatikale. Kitsa matemaatika järgi õppinud õppijal on soovi korral võimalik üle minna laiale matemaatikale. Laiale matemaatikale üleminekuga kaasneb individuaalsete konsultatsioonide külastamine, matemaatika valimine valikainena. Juhendatud õppe ja iseseisva õppe proportsioonid koolis on paindlikud.

5. LÄBIVATE TEEMADE RAKENDAMINE PÕHIKOO LIS JA GÜMNAASIUMIS

- 1) Läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade lõimingu vahendiks ning neid arvestatakse koolikeskkonna kujundamisel. Läbivad teemad on aineülesed ja käsitlevad ühiskonnas tähtsustatud valdkondi ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust, toetades õpilase suutlikkust oma teadmisi erinevates olukordades rakendada.
- 2) Kooli õppekava läbivad teemad on:
 - elukestev õpe ja karjääri planeerimine;
 - keskkond ja jätkusuutlik areng;
 - kodanikualgatus ja ettevõtlikkus;
 - kultuuriline identiteet;
 - teabekeskkond;
 - tehnoloogia ja innovatsioon;
 - tervis ja ohutus;
 - väärtused ja kõlblus.
- 3) Läbivate teemade õpe realiseerub eelkõige:
 - õppekeskkonna korralduses – kooli vaimse, sotsiaalse ja füüsilise õppekeskkonna kujundamisel arvestatakse läbivate teemade sisu ja eesmärgi;
 - aineõppes – läbivatest teemadest lähtudes tuuakse aineõppesse sobivad teemakäsitlevad, näited ja meetodid, viiakse koos läbi aineülesed, klassidevahelisi ja ülekoolilisi projekte. Õppeainete roll läbiva teema õppes on lähtuvalt õppeaine taotlustest ja õppesisust erinev, olenevalt sellest, kui tihe on ainevaldkonna seos läbiva teemadega
 - valikainete valikul – valikained toetavad läbivate teemade taotlusi;
 - läbivatest teemadest lähtuvas või õppeaineid lõimivas loovtöös – võivad õpilased läbivast teemast lähtuda selle loovtöö valikul, mida tehakse kas iseseisvalt või rühmatööna;
 - korraldades võimaluse korral koostöös kooli pidaja, paikkonna asutuste ja ettevõtete, teiste õppe- ja kultuuriasutuste ning kodanikuühendustega klassivälist õppetegevust ja huviringide tegevust ning osaledes maakondlikes, üle-eestilistes ja rahvusvahelistes projektides.
- 4) Aineõppel põhinev läbivate teemade kasutamine arvestab ainekavades toodud seoseid püstitatud taotlustega ning õppeainete ja ainevaldkondade vahelise lõimingu vajadust läbivate teemade käsitlemisel. Õppeainete ja ainevaldkondade panus läbiva teema käsitlemisse on lähtuvalt õppeaine taotlustest ja õppesisust erinev. Õpikeskkonna korraldamise kaudu luuakse võimalused läbivate teemadega tegelemiseks. Läbivate teemade mõtte elluviimiseks kasutatakse nii vaimset, sotsiaalset kui ka füüsilist õpikeskkonda. Klassi- ja koolivälisel tegevusel põhinev läbivate teemade käsitlemine toimub projekti- ning partnerlustegevuste kaudu, mille eesmärgid ja tulemused

on seotud läbivate teemadega.

ELUKESTEV ÕPE JA KARJÄÄRI PLANEERIMINE			
Õpilane kujuneb isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.			
Õpilast suunatakse:		Läbiva teema käsitlemine	
III kooliastmes	gümnaasiumis	III kooliastmes	gümnaasiumis
1) teadvustama oma huve, võimeid ja oskusi, mis aitavad kaasa adekvaatse enesehinnangu kujunemisele ning kutseplaanide konkreetsemaks muutmisele; 2) arendama oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö- ja otsustamisioskusi ning teabega ümberkäimise oskusi; 3) arendama oskust seada endale eesmärgid ning tegutseda neid ellu viies süsteemselt; 4) kujundama valmisolekut elukestvalt õppida ja kutseotsuseid teha ning tundma haridus- ja koolitusvõimalusi; 5) tutvuma erinevate ametite ja elukutsetega, nende arenguga minevikus ja tulevikus, tundma õppima töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kodukoha majanduskeskkonda.	1) tutvuma erinevate ametite/elukutsetega, haridus- ja koolitusvõimalustega, pöörama tähelepanu praktilistele tööotsimisoskustele; 2) koostama isiklikku karjääriplaani; analüüsima võimalikke alternatiivseid karjäärivalikuid ja nende mõju pikemas perspektiivis; 3) analüüsima tööd reguleerivaid õigusakte, ettevõtte ja töötaja õigusi ja kohustusi ning kohalikku majanduskeskkonda; 4) tutvuma teabega edasiõppimise ja töö leidmise võimaluste kohta (sealhulgas ettevõtlus) ning luuakse võimalused saada karjäärinõustamist.	keskendub õpilase võimete, huvide, vajaduste ja hoiakute teadvustamisele, õpioskuste arendamisele ning kutsevalikutega seostamisele. Õpilasi juhatakse mõtlema oma võimalikele tulevastele tegevusvaldkondadele ning arutlema, millised eeldused ja võimalused on neil olemas, et oma soove ellu viia. Tähtis on käsitleda töö ja kutsega seotud stereotüüpseid suhtumisi kriitiliselt, et need ei muutuks õpilase tulevikuväljavaadete piirajateks. Õpilasi teavitatakse erinevatest tööharjutamise võimalustest ning julgustatakse neid kasutama. Õpilasele vahendatakse teavet edasiõppimisvõimaluste kohta ning luuakse võimalus saada kutsenõustamist.	aitab kujundada õpilase valmidust ja oskusi teha oma elukäiku puudutavaid valikuid ning suurendada teadmisi töömaailmast. Eesmärgiks on aidata õpilasel mõista ja väärtustada elukestvat õpet kui elustiili ning mõtestada oma karjääri planeerimist kui jätkuvat otsuste tegemise protsessi. Tähelepanu pööratakse praktilistele tööotsimisoskustele ja sellekohaste õigusaktide tundmaõppimisele. Õpilastele vahendatakse teavet edasiõppimise ja töö leidmise võimaluste kohta (sealhulgas ettevõtlus) ning neile luuakse võimalused saada karjäärinõustamist.

KESKKOND JA JÄTKUSUUTLIK ARENG			
Õpilane kujuneb sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.			
Õpilast suunatakse:		Läbiva teema käsitlemine	
III kooliastmes	gümnaasiumis	III kooliastmes	Gümnaasiumis
1) aru saada loodusest kui terviksüsteemist, inimese ja teda ümbritseva keskkonna vastastikustest seostest ning inimese sõltuvusest loodusressurssidest; 2) aru saada inimkonna kultuurilise, sotsiaalse, majandusliku, tehnoloogilise ja inimarengu erinevate tunnuste vastastikusest seotusest ning inimtegevusega kaasnevatest mõjudest; 3) väärtustama bioloogilist (sealhulgas maastikulist) ja kultuurilist mitmekesisust ning ökoloogilist jätkusuutlikkust; 4) arutlema keskkonnaprobleemide üle nii kodukoha, ühiskonna kui ka üleilmsel tasandil, kujundama isiklikke keskkonnaalaseid seisukohti ning pakkuma lahendusi keskkonnaprobleemidele; 5) võtma vastutust jätkusuutliku arengu eest, kasutama loodussäästlikke ja jätkusuutlikku arengut toetavaid tegutsemisviise; hindama ning vajaduse korral muutma oma tarbimisvalikuid ja eluviisi.	1) väärtustama bioloogilist (sealhulgas maastikulist) ja kultuurilist mitmekesisust ning ökoloogilist jätkusuutlikkust; 2) kujundama isiklikke keskkonnaalaseid seisukohti, osalema kodanikualgatuse korras keskkonnaasjade otsustamisel, pakkudes välja lahendusi keskkonnaprobleemidele nii isiklikul, ühiskondlikul kui ka ülemaailmsel tasandil; 3) aru saada loodusest kui terviksüsteemist ning inimese ja teda ümbritseva keskkonna vastastikustest seostest, inimese sõltuvusest loodusressurssidest; 4) aru saada inimkonna kultuurilise, sotsiaalse, majandusliku, tehnoloogilise ja inimarengu erinevate tunnuste vastastikusest seotusest, inimtegevusega kaasnevatest riskidest; 5) võtma vastutust jätkusuutliku arengu eest ja omandama jätkusuutlikku arengut toetavad väärtushinnangud ning käitumisnormid.	keskendub kohalike ning globaalsete keskkonna- ja inimarenguprobleemide käsitlemisele. Eesmärk on kujundada arusaama loodusest kui tervik-süsteemist, looduskeskkonna haprusest ning inimese sõltuvusest loodusvaradest ja -ressurssidest. Õppemeetoditest on kesksel kohal aktiivõppemeetodid, rühmatööd, juhtumiuuringud, arutelud ning rollimängud. Õpitavad teadmised, oskused ja hoiakud loovad eeldused vastutustundliku ning säästva suhtumise kujunemiseks oma elukeskkonda ning eetiliste, moraalse ja esteetiliste aspektide arvestamiseks igapäevaelu probleemide lahendamisel.	harjutavad õpilased keskkonnaalastes küsimustes otsuste langetamist ja hinnangute andmist, arvestades nüüdisaja teaduse ja tehnoloogia arengu võimalusi (sealhulgas piiranguid), normatiivdokumente ning majanduslikke kaalutlusi. Kujundatakse valmisolekut tegeleda keskkonnakaitseküsimustega kriitiliselt mõtleva kodanikuna nii isiklikul, ühiskondlikul kui ka ülemaailmsel tasandil ning rakendada loodussäästlikke ja jätkusuutlikke tegutsemis- ning majandamisviise.

KODANIKUALGATUS JA ETTEVÕTLIKKUS			
Õpilane kujuneb aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuuriliste traditsioonidele ja arengusuundadele.			
Õpilast suunatakse:		Läbiva teema käsitlemine	
III kooliastmes	Gümnaasiumis	III kooliastmes	Gümnaasiumis
1) väärtustama ühiselu demokraatlikku korraldamist, koostööd, kodanikualgatust ja vabatahtlikkusele põhinevat tegutsemist ning konfliktide rahumeelset ja vägivallatut lahendamist; 2) olema algatusvõimeline ja ettevõtlik, kujundama isiklikke seisukohti ning neid väljendama; 3) tundma õppima ja kaitsma enda ja teiste õigusi ning mõistma nendega kaasnevat vastutust ja kohustusi; 4) mõistma avaliku, ettevõtlus- ja mittetulundussektori seoseid ning toimimist; 5) mõistma enda kui üksikisiku rolli ühiskonnas ning omandama oskusi osaleda otsustamisprotsessides; 6) mõistma ettevõtluse rolli ühiskonnas ning suhtuma positiivselt ettevõtlusse ja selles osalemisse.	1) väärtustama demokraatlikku ühiselu korraldamist, koostööd, kodanikualgatust ja vabatahtlikkusele põhinevat tegutsemist ning konfliktide rahumeelset ja vägivallatut lahendamist; 2) mõistma avaliku, ettevõtlus- ja mittetulundussektori seoseid ja toimimist, nende aluseks olevaid põhimõtteid, õigusi ja kohustusi; 3) mõistma enda kui üksikisiku rolli poliitilises ja majanduslikus süsteemis, võimalusi ja vajadust mõjutada ühiskonnas toimuvat ning omandada oskused otsustamisprotsessides osalemiseks; 4) mõistma ettevõtluse rolli ühiskonnas, ettevõtlusega seotud negatiivseid ja positiivseid mõjusid ning kujundama kaalutletud seisukohti ettevõtlusega seotud eetilistes küsimustes; analüüsima ettevõtlusega kaasnevaid riske ja nende vähendamise võimalusi.	Keskendub ühiskonna eri sektorite (avaliku, tulundus- ja mittetulundussektori) toimimisele ning nende seostele. Tähtsal kohal on riigi demokraatliku valitsemise korraldus ning üksikisiku või huvirühma osalemis- ja mõjutamisvõimalused kohaliku ja ühiskonna tasandi otsuste tegemisel. Kodanikualgatuse ning vabatahtlikuna tegutsemise mõistmiseks ja motiveerimiseks ning ettevõtlikkuse arendamiseks tutvustatakse õpilasele võimalusi osaleda tegevustes paikkonna hüvanguks ning teda julgustatakse neis tegevustes osalema.	on peamine kohalikul ja riigi tasandil otsustamiseks ning majanduselus osalemiseks vajalike praktiliste oskuste kujundamine. Klassi- ja kooliväliste tegevuste ning projektide kaudu süvendatakse õpilaste teadlikkust ühiskonna poliitilisest ja majanduslikust toimimisest, et õpilased saaksid oma kogemuse kaudu tunnetada aktiivseks ja informeeritud kodanikuks olemise eeliseid.

KULTUURILINE IDENTITEET			
Õpilane kujuneb kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.			
Õpilast suunatakse:		Läbiva teema käsitlemine	
III kooliastmes	gümnaasiumis	III kooliastmes	gümnaasiumis
1) mõistma ennast kultuuri kandjana, edasivijana ja kultuuride vahendajana; 2) mõistma kultuuridevahelise suhtlemise ja koostöö tähtsust ühiskonna jätkusuutlikkuse kujundajana; 3) olema salliv ja suhtuma lugupidavalt teiste kultuuride esindajatesse ning nende tavadesse ja loomungusse, taunima diskrimineerimist; 4) tundma õppima ning väärtustama oma ja teiste kultuuride pärandit ja eripära, toetudes ühelt poolt erinevates õppeainetes õpitule ning seda üldistades, teiselt poolt ka omaalgatuslikult loetule, nähtule ja kogetule; 5) teadvustama ning tundma õppima mineviku ja nüüdisaja ühiskondade kultuurilist mitmekesisust; 6) omandama teadmisi kultuuride (sealhulgas eesti rahvuskultuuri) kujunemise ja vastastikku rikastavate mõjutuste kohta.	1) mõistma ennast kultuuri kandjana, edasivijana ja kultuuride vahendajana; 2) mõistma kultuuridevahelise suhtlemise ja koostöö tähtsust ühiskonna jätkusuutlikkuse kujundajana, osalema kultuuridevahelises kommunikatsioonis; 3) olema salliv ja suhtuma lugupidavalt teiste kultuuride esindajatesse ning nende tavadesse ja loomingu-sse, taunima diskrimineerimist; 4) tundma õppima ja väärtustama oma ja teiste kultuuride pärandit ja eripärasid, toetudes ühelt poolt erinevates õppeainetes õpitule ja seda üldistades, teiselt poolt ka omaalgatuslikult loetule, nähtule ja kogetule; 5) teadvustama, tundma õppima ja võrdlema mineviku ja nüüdisaja ühiskondade kultuurilist mitmekesisust; 6) omandama teadmisi kultuuride (sealhulgas eesti rahvuskultuuri) kujunemise ja vastastikku rikastavate mõjutuste kohta.	on keskne aidata õpilasel mõista, et omaenda tugev kultuuriline identiteet toetab teda teistes kultuurides orienteerumisel. Õpilasele pakutakse erinevaid võimalusi omandada kogemusi ning süvendada teadmisi teistest kultuuridest, saada elamusi erinevatest kunsti- ja kultuurivaldkondadest, sealhulgas võimalust kaasa lüüa kohalike kultuurisündmuste ettevalmistamises ja läbiviimises.	toetab jätkuvalt omakultuuri väärtustamist, huvi ja eelarvamustevaba ning teadlikku suhtumist teistesse kultuuridesse. Õpilase teadmisi (Eesti ja maailma, eelkõige Euroopa Liidu liikmesriikide) erinevatest kultuuridest laiendatakse ja sünteesitakse tervikuks ajaloo, ühiskonnaõpetuse, muusika, kunstiajaloo, filosoofia, religiooni ajaloo, kirjanduse, võõrkeelte jm tundides. Oluline on luua võimalusi erinevate rahvaste ja kultuuridega tutvumiseks nii kirjanduse, interneti ja meedia teel kui ka vahetu kogemuse kaudu. Õpilasi julgustatakse arutlema selle üle, mida toob endaga kaasa elamine teises kultuuriruumis.

TEABEKESKKOND			
Õpilane kujuneb teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskkonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi.			
Õpilast suunatakse:		Läbiva teema käsitlemine	
III kooliastmes	gümnaasiumis	III kooliastmes	gümnaasiumis
1) mõistma vahetu ja vahendatu sarnasusi ning erinevusi; 2) valima sobivat suhtlusregistrit ning sidekanalit olenevalt olukorrast ja vajadusest; 3) määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet; 4) kujundama tõhusaid teabeotsingumeetodeid, mis hõlmavad erinevaid teavikuid ja teabekeskkondi; 5) arendama kriitilise tebeanalüüsi oskust.	1) määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet; 2) kujundama tõhusaid teabeotsingumeetodeid, mis hõlmavad endas erinevate teavikute ja teabekeskkondade kasutamist; 3) arendama kriitilise tebeanalüüsi oskust; võrdlema erinevaid diskursiivseid praktikaid (nt seltskonna-meedia, kohtupraktika, meelelahutus, sõprade omavaheline suhtlus jpt) ning neis valitsevaid suhtlemisnorme; 4) mõistma meedia kui majandusharu üldisi toimimismehhanisme, sealhulgas meedia osa tööturul; 5) analüüsima avalikus ruumis kehtivaid reegleid ning kirjeldama võimalikku tegevust nende rikkumise korral.	õpitakse mõistma ja analüüsima meedia rolli ühiskonnas, sealhulgas majanduselus, ning kasutama meediat teabeallikana. Seni-sest olulisemaks muutub teabe usaldusväärsuse kriitiline hindamine, kuna õpilane hakkab leitud teavet järjest rohkem kasutama isiklike otsuste tegemiseks (nt õppimisvõimalusi valides). Õpetus ja kasvatus töös aitavad õpilasel mõista internetis leiduvaid võimalusi ja ohte ning ennast ja oma privaatsust kaitsta; iseseisev teabeotsing muutub õpilasele harjumuspäraseks. Läbiva teema käsitlemine loob võimalused analüüsida meediaga seotud probleematilisi olukordi (eraellu sekkumine, väärteabe edastamine, huvide kahjustamine, kallutatud teabe edastamine vms).	gümnaasiumiõpilane teeb meediatarbijana iseseisvaid valikuid ning põhjendab neid, lähtudes oma erinevatest huvidest ja vajadustest. Õpilane on kursis avalikus ruumis tegutsemise reeglitega ning taunib nende rikkumist. Ta mõistab meedia-majanduse rolli ühiskonnas, tutvub globaliseerumise mõjudega meedia sisule ja inimeste meediakasutusharjumustele. Läbiva teema ja aineõppe koosmõjul suudab õpilane oma sõnumi vormistada ja seda otstarbekalt edastada.

TEHNOLOOGIA JA INNOVATSIOON			
Õpilane kujuneb uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.			
Õpilast suunatakse:		Läbiva teema käsitlemine	
III kooliastmes	gümnaasiumis	III kooliastmes	gümnaasiumis
1) omandama teadmisi tehnoloogiatega toimimise ja arengusuundade kohta erinevates eluvaldkondades; 2) mõistma tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ning keskkonnale nii tänapäeval kui ka minevikus; 3) aru saada tehnoloogiliste, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste uuenduste vastastikustest mõjudest ning omavahelisest seotusest; 4) mõistma ja kriitiliselt hindama tehnoloogilise arengu positiivseid ja negatiivseid mõjusid ning kujundama kaalutletud seisukohti tehnoloogia arengu ja selle kasutamisega seotud eetilistes küsimustes; 5) kasutama info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (edaspidi <i>IKT</i>) eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks; 6) arendama loovust, koostööoskusi ja algatusvõimet uuenduslike ideede rakendamisel erinevates projektides.	1) omandama teadmisi tehnoloogiatega toimimise ja arengusuundade kohta erinevates eluvaldkondades; 2) mõistma tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ja keskkonnale nii tänapäeval kui ka minevikus; 3) aru saada tehnoloogilise, majandusliku, sotsiaalse ning kultuurilise innovatsiooni vastastikustest mõjudest ja omavahelisest seotusest; 4) mõistma ja kriitiliselt hindama tehnoloogilise arengu positiivseid ja negatiivseid mõjusid ning kujundama kaalutletud seisukohti tehnoloogia arengu ja selle kasutamisega seotud eetilistes küsimustes; 5) kasutama <i>IKT</i> eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks; 6) arendama loovust, koostööoskusi ja algatusvõimet innovaatiliste ideede rakendamisel erinevates projektides, osalema koostöös kaasõpilaste ja/või tehnoloogiafirmaga innovaatilises arendusprojektis.	kujundab <i>IKT</i> rakendamise pädevusi igapäevaelus ja õpingutes. Nende pädevuste kujundamiseks tuleb erinevate õppeainete õpetajatel loimida oma ainetundidesse <i>IKT</i> rakendamisel põhinevaid meetodeid ja töövõtteid. Soovitav kasutada nüüdisaegseid <i>IKT</i> vahendeid ka kodutööde ja õuesõppe puhul.	eelkõige rühmatööna teostatavate uurimis- ja arendusprojektide vormis, püüdes võimaluse korral kaasata kodukandi innovaatilisemaid tehnoloogiafirmasid või teaduskeskusi. Eesmärgiks on positiivsete hoiakute kujundamine tehnoloogilise innovatsiooni ja sellega seonduvate karjäärivõimaluste suhtes. Samuti tuleb gümnaasiumiastme lõpuks tagada kõigi õpilaste valmisolek <i>IKT</i> kasutamiseks igapäevaelus, õpingutes ja töös.

TERVIS JA OHUTUS			
Õpilane kujuneb vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.			
Õpilast suunatakse:		Läbiva teema käsitlemine	
III kooliastmes	gümnaasiumis	III kooliastmes	gümnaasiumis
a) tervise valdkonnas: 1) terviseteadlikkuse arenemisele, sealhulgas oma tervise ja turvalise käitumise väärtustamisele; 2) kasutama oma teadmisi, enesega toimetuleku oskusi ning üldisi sotsiaalseid oskusi enda ja teiste turvalisuse, sealhulgas turvalise koolikeskkonna kujundamiseks; 3) teadvustama oma otsuste ja käitumise ning selle tagajärgede seost tervise ja turvalisusega; 4) leidma ning kasutama usaldusväärset terviseteadet ja abiteenuseid; 5) teadvustama keskkonna mõju oma tervisele. b) ohutuse valdkonnas: 1) tundma eri liiki ohuallikate ja ohtlike olukordade olemust ning nende võimalikku tekkemehhanismi; 2) vältima ohuolukordadesse sattumist; 3) kujundama turvalisele kooli- ja kodukeskkonnale ning liiklusohutusele suunatud hoiakuid ja käitumist; 4) omandama teadmisi ning oskusi ohu- ja kriisiolukordades tõhusalt käituda; 5) kujundama õiget liikluskäitumist, harjuma järgima liikluses kehtivaid norme ning arvestama kaasliiklejaid; 6) tundma õppima ja väärtustama liikluse ning ohutuse reeglite tulenevaid õigusi, kohustusi ja vastutust.	1) hindama mitmesuguste käitumisviiside ohutusastet ning lühi- ja pikaajalisi tagajärgi tervisele ja turvalisusele; selgitama loodus- ja sotsiaalainetes õpitule tuginedes alkoholi ja tubaka mõju inimorganismile ja käitumisele; 2) analüüsima ja hindama keskkonna ja ühiskonna (sealhulgas eakaaslaste) mõju inimeste tervisele ja ohutusala otsuste langetamisele; vältima negatiivseid mõjusid ja toetama teisi positiivsete otsuste langetamisel; 3) analüüsima tervise- ja ohutusala info, toodete ja teenuste kvaliteeti, maksumust ja kättesaadavust; 4) analüüsima ohuteguri suurust, teadvustama õnnetuse ahelreaktsiooni võimalikkust; tundma ära olukorrad, mis nõuavad professionaalset abi.	pööratakse tähelepanu tervist ja ohutust väärtustavate hoiakute kujundamisele ning tervisliku ja ohutu käitumise oskuste arendamisele. Õppemeetoditest on kesksel kohal aktiivõppemeetodid, diskussioon, juhtumianalüüsid, rühmatöö, uurimisprojektid ja rollimängud. Tähtsal kohal on ka õpilastega korraldatavad klassivälised ennetusprogrammid ning õpilaste maksimaalne kaasamine tervist edendavatesse ja ümbritseva turvalisust suurendavatesse tegevustesse.	õpilaste praktiline tunniväline terviseedenduslik ja turvalisust toetav tegevus, sealhulgas projektide väljatöötajana ning rakendajana oma koolis või ka riiklikul tasandil.

VÄÄRTUSED JA KÕLBLUS			
Õpilane kujuneb kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.			
Õpilast suunatakse:		Läbiva teema käsitlemine	
III kooliastmes	gümnaasiumis	III kooliastmes	gümnaasiumis
1) tunnustama väärtusi, kõlbelisi norme ja viisakusreegleid; 2) analüüsima süstemaatiliselt kõlbelisi norme ja väärtusi; 3) arutlema üldtunnustatud eetiliste printsiipide üle ja neid omaks võtma; 4) juhinduma oma käitumises neist põhimõtetest ning hindama iseenda ja kaasinimeste käitumist nende alusel; 5) osalema kollektiivi (klassi, kooli jm) eetikakoodeksi ja käitumisreeglite väljatöötamises ning neid järgima; 6) reflekteerima nii iseenda kui ka kaasinimeste käitumispõhimõtete üle, kasutades kõlbeliste konfliktide lahendamise ning vastutustundlike valikute tegemise oskusi.	1) analüüsima kriitiliselt ja argumenteeritult väärtusi ja kõlbelisi norme, erinevaid väärtussüsteeme, nende seoseid ajaloolis-kultuurilise kontekstiga, religiooniga ja maailmavaatega; 2) reflekteerima isiklikke väärtushoiakute ja kõlbeliste tõekspidamiste üle; tegema mõtestatud maailmavaatelisi ja kõlbelisi valikuid ning neid põhjendama; 3) tegutsema erinevaid vaateid ja seisukohti respektides ning kaitsma ja põhjendama oma seisukohti; 4) ette nägema, võimaluse korral vältima ja lahendama väärtuste ja kõlbeliste normidega seotud konfliktsituatsioone; 5) mõistma, et mitmekesisus on ühiskonna rikkuse ja arengu tingimusi.	toob selgemalt esile väärtushinnangute ja kõlbeliste normide ühiskondliku ning ajaloolis-kultuurilise mõõtme. Erinevate maailmavaadete ja religioonide tutvustamisega (ajaloos ning tänapäeval) toetatakse sallivuse ja lugupidava suhtumise ning maailmavaatelistes küsimustes orienteerumise oskuste kujunemist. Eri allikatest teabe kogumisega, erinevates õppeainetes käsitletu ning kogemuste põhjal juhitakse õpilasi arutlema väärtuste ja kõlbelisuse teemade üle, võrdlema erinevaid seisukohti ja põhjendama oma seisukohti, pidades silmas eelarvamusteta, taktitundelist, avatud ja lugupidavat suhtumist erinevatesse arusaamadesse. Sobilik on teha uurimisprojekte, mis võimaldavad käsitleda küsimusi sügavamalt ja mitmekülgsemalt.	on kesksel kohal kriitilise mõtlemise ja argumenteerimisoskuse arendamine, asjakohase teabe kogumine ja üldistuste tegemine, tuues esile seoseid erinevate valdkondade, varasemate teadmiste ja kogemustega ning väärtussüsteemide, maailmapildi ja maailmavaate küsimustega. Soovitavate käitumisviiside kujunemist tõhustab õpilase osalus demokraatlikes diskussioonides, kooli õpilasomavalitsuse ja muude sarnaste organisatsioonide töös ning kaasatus koolielu korraldamisse.

6. LÕIMINGU RAKENDAMINE PÕHIKOO LIS JA GÜMNAASIUMIS

- 1) Õppetegevus ja selle tulemused kujundatakse tervikuks lõimingu kaudu. Lõiming toetab õpilaste üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist.
- 2) Kooli lõimingu eesmärgiks on pakkuda õpilastele motiveeritud õppimist, seostada teadmisi õpilasest ja tema huvidest lähtuvalt ning soodustada sellega õpilase aktiivsust. Lõiming toetab õpilaste üldpädevuste ja ainevaldkondade pädevuste kujunemist.
- 3) Lõimingu õnnestumiseks on oluline õpetajate koostöö. Õpetaja on lõimingu viiside valikul vaba ning lõiming kajastub õpetaja töökavas.
- 4) Lõimingu kaudu püüdleb kool selles suunas, et teadmisi õpitaks kriitiliselt ja läbimõeldult ning seokse reaalse eluga. Lõimingu kaudu muutub õppimine tähenduslikumaks ja tulemuslikumaks. Seda soodustavad suhtlemine ja arutelud. Kui õppetegevus on õpetajal kavandatud õpilasekesksena, arvestades õpilase iseärasusi, eelnevaid teadmisi ja kogemusi ning õpilasele antakse valikuvõimalusi ning pühendatakse aega arutelule, siis on ka lõimingu kasutamise eesmärk saavutatud.
- 5) Lõimingu planeerimine III kooliastmes ja gümnaasiumiastmes teostub kooli õppekava arendamise käigus, samuti õppe-ja kasvatustöö planeerimisel.
- 6) Õpetuse lõimumine toimub mitmel erineval moel:
 - ainetevahelised seosed - erinevate õppeainete õppesisu elementide seosed;
 - ajaline kooskõla - kaht iseseisvat õppeainet seostatakse ajaliselt; ühes aines õpitu toetab teises õppeaines õpitavat;
 - õppeainete kombineerimine- luuakse seoseid kahe või enama õppeaine vahel ja sees;
 - teemakeskne lõiming - erinevate õppeainete ja läbivate teemade lõiming, ühiste temaatiliste rõhuasetuste, õppeülesannete ja viiside abil.
- 7) Õppe lõimimine saavutatakse erinevate ainevaldkondade õppeainete ühisosa järgimise, õppeainete, koolisisesete projektide ja läbivate teemade ühiste temaatiliste rõhuasetuste, õppeülesannete ning viiside abil. Lõimingu saavutamiseks korraldab kool õpet ja kujundab õppekeskkonda ning õpetajate koostööd viisil, mis võimaldab aineülest käsitlust; täpsustades pädevusi, seades õppe-eesmärke ning määrates erinevate õppeainete ühiseid probleeme ja mõistestikku.
- 8) Lõimingu puhul on oluline lõimingutsentri määratlemine. Lõimingutsentriks võivad olla:
 - mingi teadmine, oskus, suhtumine, keskne idee;
 - aineülene idee: pädevused;
 - õppeviisid (individuaalne, paaris- ja rühmatöö, ajurünnak);
 - õppeülesanded (projekt, referaat, uurimistöö, loovtöö);
 - probleem, meetod või vahend.
- 9) Lõimingu õnnestumiseks on oluline õpetajate koostöö. Õpetaja on lõimingu viiside valikul vaba ning lõiming kajastub õpetaja töökavas.
- 10) Lõiming on tegevus, mis eeldab
 - õpilaskeskset õppetegevust;
 - õpilase aktiivsust ja motiveeritust;
 - päheõppimise vähendamist;
 - leidmist, lahendamist ja lahenduste põhjendamist;
 - kriitilist ja läbi mõeldud teadmiste õppimist;
 - õppimise seostamist reaalse eluga;
 - tähenduslikumat ja tulemuslikumat õppimist;
 - arutelusid ja suhtlemist;
 - tänapäevaseid õpetamismeetodeid;
 - uurimusliku õppe ja probleemõppe kasutamist: vaatlus, hüpotees, katse, analüüs;
 - õppematerjali süstematiseeringut;
 - teadmiste omandamist kogemuste põhjal ja seostatuna.

7. III KOOLIASTME LOOVTÖÖ TEMAATIKA VALIKU, JUHENDAMISE, TÖÖ KOOSTAMISE JA HINDAMISE KORD
- 1) Põhikooli lõpetamise tingimuseks on, et õpilane on kolmandas kooliastmes sooritanud loovtöö, mis lähtub läbivatest teemadest või on õppeaineid lõimiv. Õpilased võivad lähtuda loovtöö valikul läbivatest teemadest. Töö tehakse kas iseseisvalt või kollektiivselt.
- 2) Loovtöö tegemise eesmärgiks on kujundada loomingulist isiksust, kes oskab teha iseseisvat uurimisteaduslikku tööd.
- 3) Loovtöö tegemise eesmärgid:
 - loov-, uurimis- ja projektitööde tegemise oskuste ja teadmiste kujundamine;
 - ühiskonna arengust üldise ettekujutuse kujundamine õpilasel ja eri situatsioonides oma teadmiste rakendamise oskuse arendamine;
 - õpilase motivatsiooni tõstmine iseseisvas teadusotsingus;
 - infotehnoloogiate rakendamise õpetamine projekti- ja loovtööde koostamisel;
 - eneseteostuse ja avalike esinemiste oskuse kujundamine.
- 4) Loovtöö vormid: uurimistöö, kunstitöö, projekt.
- 5) Loovtöö vormi valiku põhimõtted:
 - loovtöö vorm sõltub aineist;
 - kunstitöö loovtöö vormina on õigus valida kunsti ja muusika ainetel;
 - üldiselt valib õpilane ise loovtöö vormi, kuid kooskõlastab selle aineõpetajaga.
- 6) Loovtöö teema valiku põhimõtted:
 - Loovtöö teema määravad läbivad teemad, ainetevaheline lõiming ja projektid, milles kool osaleb. Loovtöö teema määrab kooli metoodiline nõukogu, lähtudes õppe- ja kasvatusprotsessist jooksva õppeaastal.
 - Teema sõnastab õpetaja, lähtudes õpilase ettevalmistustasemest. Lähtudes oma huvidest valib õpilane loovtöö teema. Õpilasel endal on õigus sõnastada loovtöö teema, kuid ta peab seda ilmtingimata kooskõlastama aineõpetajaga.
 - Loovtöö teemat võib osaliselt muuta, kui õpilane on töö tegemise jooksul avastanud enda jaoks uusi ja huvitavaid aspekte.
 - Läbivatele teemadele ja ainetevahelisele lõimingule, mida kajastab töö, viidatakse loovtöö projektis.
- 7) III õppeastmes tehtava loovtöö korralduse põhimõtted:
 - Aineõpetaja – loovtöö juhendaja pakub loovtöö teema, aitab püstitada eesmärgid, kavandada töö struktuuri, koostada nõustamise ajakava, suunata õpilast infoallikate ja kirjanduse otsingul. Nõustab õpilast töö käigus ja kontrollib loovtöö tegemist.
 - Õpilane koostab loovtöö projekti juhendaja abil, otsib vajalikku kirjandust ja infoallikaid, analüüsib loovtöö sisu, annab aru töö tegemise käigust vastavalt projektis kinnitatud graafikule, vastutab töös esitatud andmete õigsuse eest, vormistab loovtöö vastavalt nõuetele.
 - Õpilane esineb oma tööga klassi ees.
 - Töö esitamise vorm sõltub aineist ja tööst endast ning võib olla järgmine:
 - uurimistöö, mida esitatakse esitluse vormis (katse, katsete seeria, valitud teemal materjalide analüüs, ajalooline analüüs, probleemi lahendamine, teoreemi tõestamine);
 - looming (luuletus, muinasjutt, ülesanded);
 - kunstiteos (maal, graafika, muusika, laul, tants, foto, näitus, väljapanek);
 - toode (ese, mudel, makett, skeem, arvutiprogramm);
 - vaatepilt (kontsert, näidend, üks pilt kirjanduslikust teosest, võistlus);
 - pedagoogiline töö (tunni läbiviimine õpetaja rollis, ristsõna, õpetav arvutiprogramm, viktoriin, õpetav mäng).

- 8) Igale tööle peab olema lisatud kirjalik kirjeldus, mis toetub ilukirjanduslikele ja teadusallikatele. Kirjalik kirjeldus peab vastama järgmistele nõudmistele:
- tiitelleht on eesti keeles
 - sisukord;
 - sissejuhatus, mis koosneb valitud teema põhjendusest (ka tuleb lisada, missuguste õppeainetega on käsitletav teema seotud ja missugust(eid) läbivat(id) teemat(sid) kajastab), uurimuse aktuaalsuse põhjendusest (miks seda probleemi uuritakse), uurimistöö eesmärgist (mis tulemust oodatakse), uurimistöö ülesannetest (mida tuleb teha);
 - uurimuse põhiosa, mis koosneb teeside süsteemsest käsitlemisest ja oma suhtumisest käsitletavasse materjali;
 - kokkuvõte;
 - kirjanduse loetelu.
- 9) Loovtöö hindamise põhimõtted:
- eesmärkide püstitamine;
 - teema avamise sügavus (läbivate teemade kasutamine ja ainetevaheline lõiming);
 - töökäigu analüüs ja kokkuvõtted;
 - autori isiklik huvitatus ja tööle loominguline lähenemine;
 - korrektsus, nõudmistele vastav vormistamine ja õigekeelsus;
 - esitluse kvaliteet.
- 10) Loovtöö teema märgitakse lõputunnistusele.

8. HINDAMISE KORRALDUS PÕHIKOO LIS JA GÜMNAASIUMIS

8.1 Õpilase hindamine

- 1) Koolis järgitakse õpilase hindamisel „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ § 29 sätestatud ning juhendatakse „Põhikooli riiklikust õppekavast“ § 19 - § 22 ning „Gümnaasiumi riiklikust õppekavast“ § 15 - § 18.
- 2) Hindamise eesmärk on:
 - toetada õpilase arengut;
 - anda tagasisidet õpilase õppeedukuse kohta;
 - innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;
 - suunata õpilase enesehinnangu kujunemist, suunata ja toetada õpilast edasise haridustee valikul;
 - suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel;
 - anda alus õpilase järgmise klassi üleviimiseks ning kooli lõpetamise otsuse tegemiseks.

8.2 Kujundav hindamine

- 1) Kujundava hindamisena mõistetakse õppe kestel toimuvat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist, antakse tagasisidet õpilase seniste tulemuste ning vajakajäämistele kohta, innustatakse ja suunatakse õpilast edasisel õppimisel ning kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja teed.
- 2) Kujundav hindamine keskendub kõigepealt õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega.
- 3) Õppeprotsessi käigus analüüsitakse teadmisi, oskusi ja väärtushinnanguid ning antakse tagasisidet õpilase saavutuste ja vajakajäämistele kohta.
- 4) Tunni või muu õppetegevuse käigus saab õpilane õpetajalt, klassikaaslastelt või enesehinnangu abil suulist või kirjalikku (sõnalist) tagasisidet õppeainet ja ainevaldkonda puudutavate teadmiste ja oskuste (sealhulgas üldpädevuste, kooliastme õppe- ja kasvatusesmärkide ja läbivate teemade) kohta.
- 5) Tagasiside kirjeldab õigel ajal ja võimalikult täpselt õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi ning sisaldab ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut.
- 6) Õpilane kaasatakse hindamisse, et arendada tema oskust eesmärke seada ning oma õppimist eesmärkide alusel analüüsida ning tõsta õpimotivatsiooni.
- 7) Kogu õppepäeva vältel annavad pedagoogid õpilasele tagasisidet, et toetada õpilase käitumise, hoiakute ja väärtushinnangute kujunemist. Kool reageerib juhtumitele, mis on vastuolus üldtunnustatud väärtuste ning heade tavadega.
- 8) Õpilase arengu toetamiseks korraldab klassijuhataja temaga arenguvestlust, millesse vajadusel kaasatakse ka aineõpetajad, mille põhjal lepitakse kokku edasises õppes ja arengu eesmärkides arvestades õpilase võimeid ja huvisid.
- 9) Suuremal määral arenguvestlus põhineb õpilase eneseanalüüsil ning vestluse käigus püstitatakse uusi õpieesmärke.
- 10) Kujundava hindamise ühe vahendina võib kasutada õpimappi. Õpimapp õppimise päevikuna sisaldab nii õppetöid kui ka tööde analüüsi ja tagasisidet. Õpimappe võib koostada aine- ja valdkonnapõhiselt, läbivate teemade või üldpädevuste kohta.

8.3 Teadmiste ja oskuste hindamine

- 1) Õpilase (ainealaseid) teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas ainekavas (õppekavas) toodud oodatavate õpitulemustega ja tema õppele püstitatud eesmärkidega. Ainealaseid teadmisi ja oskusi võib hinnata nii õppe käigus kui ka õppeteema lõppedes. Ainealaste teadmiste ja oskuste hindamise tulemusi väljendatakse (vastavalt koolisisesele hindamissüsteemile) vastavate numbriliste hinnetega.
- 2) Teadmisi ja oskusi hinnatakse õpilase suuliste vastuste, kirjalike ja praktiliste tööde ning tegevuste alusel.
- 3) Kursuse õpitulemuste hindamisel kasutatavad vormid:
 - Suuline küsitlus või vastamine
 - Tunnikontroll või lühitest
 - Kontrolltöö
 - Kirjand, essee ja arutlus
 - Referaat
 - Loovtöö
 - Uurimistöö
 - Praktiline töö

8.4 Kokkuvõttev hindamine põhikoolis

- 1) Kokkuvõttev hindamine põhikoolis on hinnete koondamine poolaastahinneteks ning poolaastahinnete koondamine aastahinneteks.
- 2) Poolaastahinne pannakse välja poolaasta jooksul kontrolltööde eest saadud hinnete alusel, aineõpetaja võib poolaastahinde väljapanemisel arvestada ka teiste hindeliste tööde eest saadud hindeid. Poolaastahinne pannakse vähemalt kolme hinde alusel.
- 3) Õpilast teavitatakse kokkuvõtivatest hinnetest kooli kodukorras sätestatud korras.
- 4) Kui õppeperioodi keskel on õppeaine poolaastahinne jäänud panemata ja õpilane ei ole kasutanud võimalust järele vastata, hinnatakse aastahinde väljapanekul vastaval perioodil omandatud teadmised ja oskused vastavaks hindele „nõrk”.
- 5) Poolaastahinnete alusel otsustab õppenõukogu, kas viia õpilane järgmisse klassi, jätta täiendavale õppetööle või klassikursust kordama. Õppenõukogu teeb oma otsuse „Põhikooli riiklikus õppekavas“ § 22 lõikes 8 – 13 sätestatud tingimustel ja korras.
- 6) Kokkuvõtva hindamisena mõistetakse ka teadmiste ja oskuste tõendamist juhul, kui kool vastavalt „Põhikooli riiklikule õppekavale“ § 15 lõikele 9 arvestab kooli õppekava välist õppimist või tegevust koolis õpetatava osana.

8.5 Kokkuvõttev hindamine gümnaasiumis

- 1) Õpilase õpitulemusi õppeaines hinnatakse kokkuvõtvalt kursusehinnetega viie palli süsteemis ning kursusehinnete alusel kooliastmehinnetega viie palli süsteemis. Kursusehinne pannakse välja kursuse jooksul kontrolltööde eest saadud hinnete alusel, aineõpetaja võib kursusehinde väljapanemisel arvestada ka teiste hindeliste tööde eest saadud hindeid. Kursusehinne pannakse vähemalt kolme hinde alusel.
- 2) Kui kursusehinne on jäänud välja panemata ja õpilane ei ole kasutanud võimalust järele vastata, loetakse kooliastmehinde väljapanekul antud kursuse vältel omandatud teadmised ja oskused vastavaks hindele „nõrk”.
- 3) Õppeaines, milles riigieksam toimub väljaspool eksamiperioodi, pannakse 12. klassi õpilasele kooliastmehinne välja enne riigieksami toimumist. Teiste õppeainete kooliastmehinded pannakse välja enne õppeperioodi lõppu. Õppeainetes, milles õpilane jäetakse täiendavale õppetööle, pannakse kooliastmehinne välja pärast täiendava õppetöö lõppu.
- 4) Kokkuvõtva hindamisena mõistetakse ka teadmiste ja oskuste tõendamist juhul, kui kool vastavalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse” § 17 lõikele 4 arvestab kooli õppekava välist õppimist või tegevust koolis õpetatava osana.

8.6 Koolis kasutatav hindedüsteem

1) Koolis kasutatakse oskuste ja teadmiste hindamisel viiepallist süsteemi:

- hindegaga „5” ehk „väga hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele täiel määral ja ületavad neid; kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindegaga „5” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust.
- hindegaga „4” ehk „hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele; kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindegaga „4” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 75–89% maksimaalsest võimalikust punktide arvust.
- hindegaga „3” ehk „rahuldav” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused võimaldavad
- põhikooli õpilasel edasi õppida või kooli lõpetada ilma, et tal tekiks olulisi raskusi hakkamasaamisel edasisel õppimisel või edasises elus ning
- gümnaasiumi õpilasel saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele, kuid esineb puudusi ja vigu; kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindegaga „3” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 50 – 74 % maksimaalsest võimalikust punktide arvust.
- hindegaga „2” ehk „puudulik” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui
- põhikooli õpilase areng nende õpitulemuste osas on toimunud, aga ei võimalda oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus ja
- gümnaasiumi õpilasel saavutatud õpitulemustes esineb olulisi puudusi; kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindegaga „2” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 20 - 49 % maksimaalsest võimalikust punktide arvust.
- hindegaga „1” ehk „nõrk” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused ei võimalda
- põhikooli õpilasel oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus ning kui õpilase areng nende õpitulemuste osas puudub ja
- gümnaasiumi õpilasel saavutatud õpitulemustes esineb olulisi puudusi ja areng puudub; kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindegaga „1” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 0 – 19% maksimaalsest võimalikust punktide arvust.

2) Kool saab kasutada gümnaasiumis valikkursuste hindamisel viiepallise süsteemi kõrval ka hinnanguid „arvestatud” ja „mittearvestatud”.

3) Hinnang „arvestatud” pannakse sel juhul, kui õpilane on sooritanud kõik kursuse algul õpetaja poolt teavitatud tööd. Hinnanguid „arvestatud” ja „mittearvestatud” ei teisendata viie palli süsteemi.

4) Kui hindamisel tuvastatakse kõrvalise abi kasutamine või mahakirjutamine, võib kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust hinnata hindegaga „nõrk”, kuid õpilasele antakse võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks.

8.7 Uurimistööde ja praktiliste tööde hindamine. (Hindamise korraldus õpilasuurimuse ja praktilise töö hindamisel, seahulgas retsenseerimisel ja kaitsmisel)

Hindamisel lähtutakse vastavatest gümnaasiumi riikliku õppekava ülsosa sätetest.

Hinnatakse järgmisi valdkondi:

- sisu, sh uurimistöö vastavust teemale, seatud eesmärkide saavutamist, meetodite valikut ja rakendatust;
- vormi, sh referatiivse ja uurimusliku osa tasakaalu, töö liigendatust, vormistamisnõuete täitmist, tööd allikatega ning keelelist korrektsust ja eneseväljendusoskust;
- protsessi, sh planeerimist, tähtaegadest kinnipidamist ja kontakti juhendajaga;
- avalikku esinemist ehk kaitsmist.

Õpilasuurimuse ja praktilise töö hindamisel kasutatakse väljundipõhist hindamist arvestades hindamiskriteeriumidega. Hindamiskriteeriumid esitatakse uurimistöö juhendis.

8.8 Järelevastamise ja järeltööde sooritamise kord

- 1) Kui kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust on hinnatud hindegaga „puudulik” või „nõrk” või on hinne jäänud panemata, antakse õpilasele võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks. Uus hinne kantakse klassipäevikusse (kaldkriipsuga) / .
- 2) Õpilastel lubatakse parandada ka need hindelised tööd, mis on hinnatud hindegaga „hea” ja „rahuldav”. Koolis järgitakse põhimõtet, et õpilaste soovi õppida tuleb toetada kogu aeg ning eriti toetatakse õppimist, mis püüdleb senisest parema tulemuse suunas.
- 3) Aineõpetaja korraldab oma õppeaines konsultatsioonid õpilastele vastavalt direktori käskkirjaga kinnitatud graafikule. Informatsioon aineõpetaja konsultatsioonipäevadest on kättesaadav õpilastele kooli veebilehel ja infostendil.
- 4) Iga aineõpetaja määrab hindeliste tööde järelevastamise päeva ja aja. Kuupäev ja aeg määratakse kokkuleppel õpilastega. Õpilasel on õigus parandada hindeid jooksva kursuse lõpuni.
- 5) Kui õpilasel ei ole hindeid, siis peab ta tegema läbitud teemadel teadmiste ja oskuste kohta tööd aineõpetajaga kokkuleppel.
- 6) Kui õpilane puudus koolist ja tal jäi kontrolltöö kirjutamata, siis peab ta tegema vastava töö õpetajaga kokkulepitud ajal.
- 7) Kui õpilane ei teinud hindelist tööd õigeaegselt mõjuva põhjusega, siis selle tulemust hinnatakse hindegaga „nõrk” ning õpilasele antakse võimalus järelevastamiseks.
- 8) Erandjuhtudel (õpilase haigestumine, õpetaja haigestumine, või muu mõjuv põhjus) võib gümnaasiumiastme kursusehinne jääda panemata. See hinne pannakse välja järgmise kursuse jooksul.
- 9) Gümnaasiumiastme õpilasel on võimalus parandada kursusehindeid (ühe kursuse, ühe õppeaine, 1 hinne, kursuste arv 2-5)? Õpilase kirjaliku avalduse alusel direktori käskkirja põhjal.
- 10) Kooli ainekavades täpsustatakse iga konkreetse õppeaine hindamist.

8.9 Hinde vaidlustamine ja vaidlusküsimuste lahendamine

- 1) Õpilasel on õigus hindeid vaidlustada kümne kalendripäeva jooksul pärast hinde saamist.
- 2) Esmalt esitab õpilane kirjaliku vaide aineõpetajale kooli kantseleisse. Aineõpetaja teeb oma otsuse õpilasele teatavaks kirjalikult kolme tööpäeva jooksul.
- 3) Kui vaidlusküsimused aineõpetajaga tulemusi ei anna, lahendab õpilase hindamisega seotud vaidlusküsimusi kooli direktor. Otsusest teavitab kooli direktor õpilast kirjalikult viie tööpäeva jooksul pärast otsuse vastuvõtmist.

9. ÕPILASE JÄRGMISSE KLASSI ÜLEVIIMISE, TÄIENDAVALLE ÕPPETÖÖLE VÕI KLASSIKURSUST KORDAMA JÄTMISE OTSUSTAMINE

- 1) Põhikooli õpilase järgmisse klassi üleviimise, täiendavale õppetööle jätmise või klassikursust kordama jätmise otsustab õppenõukogu aastahinnete alusel.
- 2) Õppenõukogu otsusega viiakse järgmisse klassi põhikooliõpilased, kelle aastahinded on „rahuldavad“, „head“ või „väga head“. Õpilase kirjaliku sooviavalduse korral viiakse õppenõukogu otsusega järgmisse klassi õpilane, kellel on kuni kahe õppeaines aastahinne „puudulik“ või „nõrk“.
- 3) Põhikoolis jäetakse õpilane täiendavale õppetööle õppeainetes, milles tuleks välja panna aastahinne „puudulik“ või „nõrk“. Täiendav õppetöö toimub vastavalt aineõpetaja poolt koostatud plaanile juunis ja/või augustis.
- 4) Põhikooliõpilane, kellel on kolmes või enamas õppeaines välja pandud aastahinne „puudulik“ või „nõrk“, võib isikliku sooviavalduse alusel klassikursust korrata, kui õppenõukogu peab seda tema edasise õppimise seisukohalt otstarbekaks.
- 5) Gümnaasiumiastme õpilase järgmisse klassi üleviimise otsustab õppenõukogu. Gümnaasiumiastme õpilasi ei jäeta täiendavale õppetööle. Kui gümnaasiumiastme õpilasele on ühe õppeaasta jooksul pandud ühes või kahes õppeaines üle poolte kursusehinnetena välja „puudulikud“ või „nõrgad“, siis viiakse õpilane järgmisse klassi, kuid õpilane peab likvideerima oma võlgnevusi enne gümnaasiumiastme lõppu.
- 6) Gümnaasiumiõpilast, kellele on ühe õppeaasta jooksul pandud kolmes või enamas õppeaines üle poolte kursusehinnetena välja „puudulikud“ või „nõrgad“, järgmisse klassi üle ei viida.
- 7) Klassikursust ei jäeta kordama gümnaasiumiastmel õppivaid õpilasi.

10. ÕPILASTE JUHENDAMISE JA HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTEGA ÕPILASTE ÕPPEKORRALDUSE PÕHIMÕTTED, TUGITEENUSTE RAKENDAMISE KORD

- 1) Haridusliku erivajadusega õpilase õppe korraldamisel lähtutakse kaasava õppe põhimõtetest, mille kohaselt üldjuhul õpib haridusliku erivajadusega õpilane tavaklassis.
- 2) Kooli kollektiiv püüab luua optimaalseid õpitingimusi hariduslike erivajadustega õpilastele.
- 3) Püstitatud eesmärgi saavutamiseks:
 - pedagoogilis-psühholoogilise hindamise käigus selgitatakse välja kõik erivajadusega õpilased (õpiraskustega);
 - probleemide lahendamine toimub koostöös õpilase, aineõpetajate, klassijuhataja ja õppealajuhatajaga;
 - aineõpetajad ja klassijuhataja selgitavad välja andekad õpilased pedagoogilis- psühholoogilise hindamise käigus.
- 4) Olenevalt õpilase hariduslikust vajadusest koolis rakendatakse järgmised meetmed:
 - Individuaalse õppekava rakendamine (sealhulgas andekad õpilased);
 - Ühe õpilase õpetamisele keskendatud õpe;
 - Aineõpetaja juhatamine (sealhulgas andekad õpilased).
- 5) Õppealajuhataja toetab ja juhendab õpetajat haridusliku erivajaduse väljaselgitamisel ning teeb õpetajale ja direktorile ettepanekuid edaspidiseks pedagoogiliseks tööks, koolis pakutavate õpilase arengut toetavate meetmete rakendamiseks või täiendavate uuringute läbiviimiseks, tehes selleks koostööd aineõpetajate ja klassijuhatajaga.
- 6) Kool osutab abi neile õpilastele, kellel on tekkinud raskusi õppekava omandamisel. (Õpilaste nõustamise ja õpiabi osutamise eesmärgil) Pärast tunde toimuvad aineõpetajate konsultatsioonid (vastavalt plaanile).
- 7) Meetme rakendamise perioodil jälgivad õpilasega tegelevad aineõpetajad ja klassijuhataja õpilase arengut ja toimetulekut.

11. PÕHIKOOLI JA GÜMNAASIUMI LÕPETAMISE KORRALDUS

- 1) Põhikooli lõpetamine toimub „Põhikooli ja gümnaasiumiseaduses” § 30 sätestatud tingimustel ja korras.
- 2) Põhikooli lõpetab õpilane, kellel õppeainete viimased aastahinded on vähemalt „rahuldavad”, kes on kolmandas kooliastmes sooritanud loovtöö ning kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega eesti keele teise keelena eksami, matemaatikaeksami ning ühe eksami omal valikul.
- 3) Põhikooli lõpetanuks võib õpilase või tema seadusliku esindaja kirjaliku avalduse alusel ja õppenõukogu otsusega pidada ning põhikooli lõputunnistuse anda õpilasele:
 - kellel on üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne;
 - kellel on kahes õppeaines kummaski üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne.
- 4) Põhikooli lõpetanuks peetakse eksterni, kes on sooritanud lõikes 2 nimetatud põhikooli lõpueksamid ning aineksamid nendes õppeainetes, milles tal puuduvad põhikooli lõputunnistusele kantavad hinded või milles tal ei ole tõendatud teadmisi ja oskusi varasemate õpi- ja töökogemuste arvestamise kaudu. Kooli lõpetamisel eksternina võimaldatakse lõpetajale kooli poolt juhendatud õppetegevust kokku vähemalt 15 arvestusliku õppetunni ulatuses. Muus osas toimub õppimine iseseisvalt.
- 5) Gümnaasiumi lõpetamine toimub „Põhikooli ja gümnaasiumiseaduses” § 31 sätestatud tingimustel ja korras.
- 6) Gümnaasiumi lõpetamiseks peab õpilane läbima täies mahus kooli õppekavas kõik ettenähtud kursused. Kui õpilane tuleb kooli 10. klassi õppeperioodi jooksul või 11., 12. klassi teisest õppeasutusest ning tal ei ole läbitud kooli õppekavas ettenähtud kursused, peab õpilane enne gümnaasiumi kooliastme lõpetamiseni läbima need kursused individuaalse programmi järgi.
- 7) Gümnaasiumi lõputunnistuse annab kool õpilasele:
 - kelle kooliastmehinded on vähemalt rahuldavad ja valikkursuste puhul rahuldavad või arvestatud;
 - kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega õppeaine kohustuslikule mahule vastavad eesti keele või eesti keele teise keelena, matemaatika ja võõrkeele riigieksamid;
 - kes on sooritanud vähemalt rahuldavale tulemusele gümnaasiumi koolieksami;
 - kes on sooritanud gümnaasiumi jooksul õpilasuurimuse või praktilise töö, välja arvatud kooli lõpetamisel eksternina.
- 8) Gümnaasiumi lõpetanuks loetakse ekstern, kes on sooritanud lõikes 7 nimetatud eksamid ning aineksamid nendes kursustes, milles tal puuduvad kursuste hinded või milles ta ei ole tõendanud teadmisi ja oskusi varasema õpi- ja töökogemuse arvestamise kaudu. Kooli lõpetamisel eksternina võimaldatakse lõpetajale kooli poolt juhendatud õppetegevust kokku vähemalt 15 arvestusliku õppetunni ulatuses. Muus osas toimub õppimine iseseisvalt.

12. KARJÄÄRIÕPPE, SH KARJÄÄRIINFO JA NÕUSTAMISE KORRALDAMINE

1) Karjääriõppe kaudu aidatakse õpilasel saada tuge, kui õpilane vajab abi või nõu:

- a. iseendast teadlikkuse arendamises,
- b. oma tuleviku ja karjääri planeerimisel,
- c. oma õpingute ühildamisel töö või õppekavavälise tegevusega,
- d. statsionaarsest õppes mittestatsionaarsesse ülemineku kohta või kooli lõpetamiseks eksternina,
- e. individuaalsel õppekaval õppimise kohta,
- f. õppekavavälise tegevuse või õppimise otsimise kohta,
- g. eneseanalüüsi koostamisel,
- h. vestlusteks valmistumisel või gümnaasiumisse astumiseks.

2) Karjääriõpet osutatakse koolis mitmel viisil:

- gümnaasiasutasiastme valikainena „Karjääriõpetus“;
- läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ käsitlemine kolmandas kooliastmes ja gümnaasiumis. Sellega taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid;
- klassivälise tegevuse korraldamisel sh kohtumised erinevate ametite esindajatega, temaatiliste joonistuste konkursid, rollimängud, temaatilised viktoriinid, temaatilised infopäevad, täiskasvanu õppija nädalas osalemine;
- arenguvestluste käigus selgitatakse õpilaste eelistusi edasise haridustee valikul;
- inimeseõpetuse ja ühiskonnaõpetuse tundides käsitletakse teemasid „Elukutse valik ning elukestev õpe“;
- hea koostöö Tartu Ülikooli Narva Kolledži, Töötukassa ja Narva Noortekeskusega, kes varustavad kooli tasuta mitmesuguste õppe- ja metoodiliste materjalidega.

Karjääriinfot edastavad ning nõustavad huvijuht, karjääriõpetuse õpetaja ja klassijuhatajad.

3) Karjääriõppe hulka kuulub ka karjääri- ja tööteemalise kirjanduse soovitamine ning kataloogide tutvustamine õppeasutuste kohta, kus on võimalik jätkata õpinguid peale põhikooli või gümnaasiumi. (või kus saab õppida õppekavaväliselt.) Karjääriõpet toetab veebileheküljel aadressil – www.rajaeidja.ee

Nõustamine toimub eelneval kokkuleppel koolipsühholoogiga. Nõustamistegevust organiseerib kooli psühholoog.

4) Karjääriteenuste osutamise tulemusena õpilane:

- teadvustab oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis võimaldavad adekvaatse enesehinnangu kujunemist ning konkreetsete karjääriplaanide tegemist;
- arendab oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi;
- arendab soovi ja oskust endale eesmärgi seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda;
- kujundab soovi ja valmisolekut elukestvaks õppimiseks ja iseseisvaks karjääriotsuste tegemiseks;
- tutvub erinevate ametite/elukutsetega, õppides tundma haridus- ja koolitusvõimalusi, töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kohalikku majanduskeskkonda.

13. ÕPILASTE TEAVITAMISE JA NÕUSTAMISE KORRALDUS PÕHIKOO LIS JA GÜMNAASIUMIS

- 1) Teavitamisel juhendatakse „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ § 55 sätestatust. Õpilaste teavitamine toimub kooli kodukorras sätestatu kohaselt. Teavitamisel järgitakse „Avaliku teabe seaduses“ ning „Haldusmenetluse seaduses“ teavitamisele sätestatut.
- 2) Aineõpetajad ja klassijuhatajad teevad koostööd õpilase toetuse osutamiseks. Nad jälgivad õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning vajaduse korral kohandavad õpet vastavalt õpilase vajadustele. Õpilase võimete ja annete kõrgeimale võimalikule tasemele arendamiseks selgitatakse koolis välja õpilase individuaalsed õpivajadused ning valitakse sobivad õppemeetodid.
- 3) Kool tagab õpilasele, kellel tekib ajutine mahajäämus eeldatavate õpitulemuste saavutamisel, täiendava pedagoogilise juhendamise väljaspool õppetunde individuaalsete konsultatsioonide ajal.
- 4) Koolis korraldatakse õpilaste teavitamist edasiõppimisvõimalustest ja tööturu üldistest suundumustest ning tagatakse õpilastele karjääriteenuste (karjääriinfo, -nõustamine) kättesaadavus.
- 5) Koolis on tagatud õpilasele teabe kättesaadavuse õppe ja kasvatus korralduse kohta ning juhendamine ja nõustamine õppetööd käsitlevates küsimustes.
- 6) Peamised õppeteemad, vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad üritused tehakse õpilasele teatavaks poolaasta või kursuse algul.

14. ÕPETAJATE KOOSTÖÖ JA TÖÖ PLANEERIMISE PÕHIMÕTTED

- 1) Õpetajate koostöö eesmärgiks on õppekavas kirjeldatud taotletavate õpitulemusteni/pädevusteni jõudmine õppe- ja kasvatusgevuse kaudu, lähtudes õpiväljunditest, etteanud ajast, õppekavas kirjeldatud õppesisust ja õppetegevusest.
- 2) Õpetaja töö planeerimine toimub kooli õppekava alusel lähtudes „Põhikooli riiklikus õppekavas“ ning „Gümnaasiumi riiklikus õppekavas“ sätestatud üldistest põhimõtetest õppe- ja kasvatusgevuse kavandamisele ja korraldamisele.
- 3) Väljundipõhises õppes on õpetaja pädevuses otsustada, mil määral ta soovib enda tegevust kavandades seda kirjeldada taasesitatavas vormis.

15. ÕPETAJA TÖÖKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED PÕHIKOO LIS JA GÜMNAASIUMIS

- (1) Töökava on dokument, mille alusel toimub õppetöö õppetunnis. Õppetunnid toimuvad koolis või väljaspool kooli ekskursiooni või õppekäiguna. Töökava koostamine ja arendamine kuulub aineõpetaja pädevusse.
- (2) Õpetaja töökava koostatakse käesoleva kooli õppekava ainekavade alusel lähtudes „Põhikooli riiklikus õppekavas“ ning „Gümnaasiumi riiklikus õppekavas“ olevates ainekavades sätestatud põhimõtetest õppe- ja kasvatusgevuse kavandamisele ja korraldamisele.
- (3) Aineõpetaja kujundab kooli ainekavade alusel välja töökava, mis arvestab klassi omapära ja suundumust, kooli arengusuundi ja eripära, õpilaste vaimseid ja kooli materiaalseid ressursse.
- (4) Töökava koostamise ning rakendamisega saab aineõpetaja suuremad õigused, aga ka suurema vastutuse õpilaste ees, kuna muutub õppetöö planeerimine, sisu, kontrollimine, kogu õppetöö korraldus.
- (5) Aineõpetaja töökavas täpsustatakse kooli õppekava üldosas ja ainekavas esitatut, arvestades kasutatavat õppekirjandust ja -materjale, õpetajatevahelist koostööd ning õppeaasta üldtööplaani.
- (6) Aineõpetaja töökavad on vormistatud poolaastate ja/või kursuste kalenderplaanina.
- (7) Aineõpetaja töökavas on õppesisu liigendatud ulatuslikumate õppeteemade järgi. Näidatud on olulisemad alateemad, püstitatud eesmärgid käsitlevad põhimõisted, kasutatavad meetodid/õppetegevus, õppekirjandus jm õppematerjal: oodatavate õpitulemuste kontrollimise viis, vahendid, meetodid ning aeg.

16. KOOLI ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Kooli õppekava muutmise algatamine

- 1) Kooli õppekava uuendamine või täiendamine toimub algatustaotluse alusel, mis tuleb esitada kooli direktorile kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis koos ettepanekute ja põhjendustega. Kooli õppekava uuendamist ja täiendamist võib taotleda iga asjast huvitatud isik.
- 2) Kui kooli õppekava uuendamise või täiendamise vajadus on tingitud muudatustest õigusaktides, siis algatab kooli õppekava muutmise kooli direktor.

Kooli õppekava muudatuste ettevalmistamine

- (1) Kui esitatud taotlus on asjakohane, siis kutsub direktor kokku õppekava uuendamise ja täiendamise töörühma, kes otsustab õppekava uuendamise või täiendamise vajaduse ning positiivse otsuse korral valmistab ette kooli õppekava muudatused.
- (2) Kooli õppekava muudatused tuleb töörühmal ette valmistada kooli õppekava uuendamise või täiendamise eelnõuna. Kooli õppekava uuendamise või täiendamise eelnõu peab olema kooskõlas kehtivate õigusaktidega.

Kooli õppekava uuendamise või täiendamise eelnõu esitatakse enne selle kehtestamist arvamuse saamiseks hoolekogule ja õppenõukogule

- 1) Kooli direktor esitab kooli õppekava uuendamise või täiendamise eelnõu enne kehtestamist arvamuse andmiseks hoolekogule ja õppenõukogule.
- 2) Kooli direktor vaatab hoolekogu ja õppenõukogu arvamused läbi. Kui hoolekogu ja/või õppenõukogu on leidnud, et kavandatavad õppekava muudatused on vastuolus kehtiva õigusega, siis kutsub direktor kokku õppekava uuendamise ja täiendamise töörühma, kes viib kooli õppekava muudatused vastavusse kehtivate õigusaktidega.

Kooli õppekava kehtestamine

- (1) Tulenevalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest“ § 17 lõikest 2 on kooli õppekava kehtestajaks kooli direktor. Kooskõlas „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse“ § 71 lõikega 3, toimub kooli õppekava kehtestamine käskkirjaga, mis vastab „Haldusmenetluse seaduses“ sätestatud nõuetele.
- (2) Kui kooli direktor jätab kooli õppekava muudatused kehtestamata, siis algab kooli õppekava uuendamise või täiendamise protsess algusest peale.

Kooli õppekava muudatuste avalikustamine

- 1) Kool avalikustab, tulenevalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ § 69 lõikes 1 sätestatud nõudest, kooli õppekava koos muudatustega kooli veebilehel ja loob kooli raamatukogus võimalused kooli õppekavaga tutvumiseks.
- 2) Kooli õppekava muudatused esitatakse kooli õppekava terviktekstis, näidates ära õppekava muutused viitega direktori käskkirja numbrile ja kuupäevale, millega õppekava muudeti. Samuti märgitakse muudatuse viite juurde muudatuse jõustumise kuupäev.

17. ERIOLUKORRAST TINGITUD ERISUSED HINDAMISEL, LOOVTÖÖ SOORITAMISEL JA PÕHIKOOLI LÕPETAMISEL LÄHTUVALT RIIGI ÕIGUSAKTIDES

1. Eriolukorra algusest kuni lõpuni võib hindamisel kasutada kirjeldavat sõnalist hinnangut, mille puudub numbriline ekvivalent ning mida ei pea teisendama viiepallisüsteemis hindekskaalasse.
2. Õppeainete viimased aastahinded väljendatakse üldjuhul numbriliste hinnetena. Kui eriolukorra ajal on kasutatud kirjeldavaid sõnalisi hinnanguid ja sellest tulenevalt ei ole võimalik aastahinnet välja panna numbrilise hindena, võib õpetaja isiklikul äranägemisel õppeainete viimaste aastahinnetena kasutada „arvestatud/mittearvestatud“.

3. Eriolukorra ajal ei pea õpilane sooritama loovtööd, kui see ei ole kooli õppenõukogu otsusel eriolukorrast tulenevalt võimalik.
4. Eriolukorra ajal ei kohaldata põhikooli lõpetamisele põhikooli riikliku õppekava §2 lõigetes 1-5 sätestatud ning põhikooli lõpetab õpilane, kellel õppeainete viimased aastahinded on vähemalt „rahuldavad“ või lõikes 2 sätestatud juhul „arvestatud“.
5. Õppenõukogu otsusel võib eriolukorra ajal õpilase kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis esitatud taotluse põhjal anda põhikooli lõputunnistuse õpilasele, kelle viimane aastahinne on kuni kahes õppeaines „nõrk“ või „puudulik“ või lõikes 2 nimetatud juhul „mittearvestatud“.
6. Eriolukorra ajal ei kohaldata põhikooli lõpetamisele põhikooli riikliku õppekava §23 lõikes 1 sätestatud ning põhikooli lõpetab õpilane, kellel õppeainete viimased aastahinded on vähemalt „rahuldavad“ ning kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega eesti keele eksami, matemaatikaeksami ning ühe eksami omal valikul.
7. Õpilastele, kelle õppekeel ei ole eesti keel ning kellele ei ole väljastatud B1-tasemel eesti keele oskuse tunnistust, luuakse võimalus sooritada B1 eesti keele oskuse tasemeeksamiga ühitatud eesti keele kui teise keele lõpueksam, mille sooritamine ei ole lõpetamise tingimuseks.

18. ERIOLUKORRAST TINGITUD ERISUSED HINDAMISEL, ÕPILASUURIMUSE, PRAKTILISE TÖÖ JA KOOLIEKSAMI SOORITAMISEL NING GÜMNAASIUMI LÕPETAMISEL LÄHTUVALT RIIGI ÕIGUSAKTIDES

1. Eriolukorra algusest kuni lõpuni võib hindamisel kasutada kirjeldavat sõnalist hinnangut, millel puudub numbriline ekvivalent ning mida ei pea teisendama viiepallisüsteemis hindekskaalasse.
2. Kursusehinded väljendatakse üldjuhul numbriliste hinnetena. Kui eriolukorra ajal on kasutatud kirjeldavaid sõnalisi hinnanguid ja sellest tulenevalt ei ole võimalik kursusehinnet välja panna numbrilise hindena, võib aineõpetaja isiklikul äranägemisel kursusehindena kasutada „arvestatud/mittearvestatud“.
3. Kooliastmehinded väljendatakse üldjuhul numbriliste hinnetena. Kui eriolukorrast tulenevalt on kõik kooliastmehinde aluseks olevad kursusehinded väljendatud hinnanguna „arvestatud/mittearvestatud“, võib aineõpetaja isiklikul äranägemisel kooliastmehindena kasutada „arvestatud/mittearvestatud“.
4. Eriolukorra ajal ei pea õpilane sooritama õpilasuurimust või praktilist tööd, kui see ei ole kooli õppenõukogu otsusel eriolukorrast tulenevalt võimalik.
5. Eriolukorra ajal ei pea õpilane sooritama koolieksamit, kui see ei ole kooli õppenõukogu otsusel eriolukorrast tulenevalt võimalik.
6. Eriolukorra ajal ei kohaldata gümnaasiumi lõpetamisele gümnaasiumi riikliku õppekava § 18 lõigetes 3 ja 4 sätestatud ning kool annab gümnaasiumi lõputunnistuse õpilasele, kelle kooliastmehinded on vähemalt „rahuldavad“ või lõikes 2 nimetatud juhul „arvestatud“.
7. Eriolukorra ajal luuakse gümnaasiumi lõpetajatele võimalus sooritada riigieksamid, mis ei ole seotud gümnaasiumi lõpetamisega, eesti keeles või eesti keeles teise keelena, matemaatikas ning ühe rahvusvaheliselt tunnustatud võõrkeele eksamitest.
8. Eriolukorra ajal korraldatakse õppeprotsess vastavalt riiklikele õigusaktidele.

LISA KOOLIAINEKAVAD

RAKENDUSSÄTTED

Kooli õppekava jõustub 01.09.2023. a.